

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Andra Kammaren. N:o 10.

Fredagen den 1 mars.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Efter föredragning till en början af statsutskottets memorial n:o 32, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslagen under riksstatens sjetta hufvudtitel, blefvo de af utskottet i nämnda memorial föreslagna voteringspropositioner af kammaren godkända.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:

lagutskottets utlåtanden n:is 16, 17 och 18; samt
Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2.

§ 3.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *O. Erickson* i Bjersby under 5 dagar från och med den 4 dennes.

§ 4.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen;

Första Kammarens protokollsutdrag, n:o 88, med delgifning af kammarens beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i

anledning af väckt motion angående inskränkning af jagttiden beträffande tjäder- och orrhönor; samt

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om omarbetning af resereglementet i syfte att åstadkomma större sparsamhet med statens medel.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,12 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Lördagen den 2 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 23 nästförlutna februari.

§ 2.

Föredrogs och bordlades för andra gången bevillningsutskottets betänkande n:o 1.

§ 3.

Efter föredragning vidare af ett från Första Kammaren ankommet protokollsutdrag, n:o 88, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion angående inskränkning af jagttiden beträffande tjäder- och orrhönor, beslöt Andra Kammaren hänvisa detta ärende till behandling af kammarens tillfälliga utskott n:o 4.

§ 4.

Föredrogs, men bordlades å nyo Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3.

§ 5.

Föredrogos, hvar för sig, och biföllos sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtanden:

n:o 1, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för utförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag i fråga om uppförande å Helgeandsholmen af riksdags- och riksbankshus; och

n:o 2, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 3 uti instruktionen för Riksdagens revisorer af stats-, banko- och riksgäldsverken.

§ 6.

Till kammarens afgörande förelåg vidare lagutskottets utlåtande n:o 13, i anledning af väckt motion om ändring i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

*Om ändring i
förordningen
den 18 juni
1864 angående
utvidgad
näringsfrihet.*

I berörda inom Andra Kammaren väckta motion, n:o 99, hade herr *D. Persson* i Tällberg föreslagit: att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t, om möjligt redan till nästa riksdag, täcktes framkomma med förslag till sådan ändring af kongl. förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, att för erhållande af rätt till idkande af handel eller annan rörelse, som är af den omfattning, att böcker deröfver enligt lag skola föras, samt så kallad gårdfarihandel, såsom kompetensvilkor stadgas, att den sökande skall styrka sig ega erforderliga insigter för verkställande af den i lag föreskrifna bokföring, samt att gårdfarihandlande skola underkastas samma skyldigheter, som i 10 § 1 mom. i berörda förordning äro föreskrifna för erhållande af rätt till så kallad realisation, så att den sökande åläggas att uppgifva, hvilka kommuner han ämnar besöka, och en viss afgift till desamma bestämmas.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Häremot hade reservation anmälts af herr *Liss Olof Larsson*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionärens förslag, i hvad detsamma afsåge införande af bestämmelse, att gårdfarihandlande skola underkastas samma skyldigheter som dem, hvilka i 10 § 1 mom. af förordningen angående näringsfrihet äro stadgade för erhållande af rätt till så kallad realisation.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr *Persson* i Tällberg: Herr talman, mine herrar! Då lagutskottets samtliga medlemmar från denna kammare varit eniga om

*Om ändring i
förordningen
den 18 juni
1864 angående
utvidgad
näringsfrihet.*
(Forts.)

att afstyrka min motion, torde det väl icke finnas mycken utsigt till framgång för densamma. Jag skall dock tillåta mig att beröra några synpunkter, från hvilka jag utgått, och som för mig varit bestämmande vid affattandet af min motion. Beträffande då först de af mig föreslagna kompetensvilkoren för erhållande af handelsrättigheter, så vill jag erinra herrarne derom, att dessa kompetensvilkor på sätt och vis förut finnas i vår lag föreskrifna, oaktadt — såsom jag i min motion påvisat — desamma icke framtråda vare sig i näringsfrihetsförordningen eller i lagen angående handelsregister, firma och prokura af år 1887. Jag har därför ansett, att det kan vara något förrädiskt för den oerfarne, att han utan hinder af lagens bud släpptes in på en bana, der han till följd af sin inkompetens kunde komma i kollision med lagen och blifva straffad. Det vore utan tvifvel både humanare och klokare, om lagens bud och kraf härutinnan i tid framträdde för den sökandes blickar. Utskottet anmärker visserligen, och detta med rätt, att det icke alltid beror på bristande kunskaper, att personer blifva straffade för försumlig bokföring. Detta är visserligen sant, och jag medgifver rigtigheten deraf. Men icke desto mindre anser jag, att det för den oerfarne och för den som icke har reda på lagens fordringar är ganska hårdt, att han släppes in på en bana, der han kan råka i förderf på grund af sin okunnighet.

Utskottet anmärker ock, att det kan finnas personer, som sjelfva väl icke hafva förmågan att verkställa denna bokföring, men som det oaktadt kunna vara väl qualificerade att drifva handel. För min del tillåter jag mig att betvifla denna utskottets uppgift. Ty har en person icke en gång förmåga eller vilja att lära sig enkel bokföring, så torde han hafva ännu svårare att lära sig varukännedom och hvad i öfrigt erfordras för bedrivande af en ordentlig handel. Jag tror därför, att det icke borde betraktas annat än som en ren humanitets-sak, att en ändring i detta stycke blefve vidtagen.

Beträffande åter andra momentet af min motion eller den del deraf, som berör den så kallade gårdfarihandeln, så kan jag nog medgifva, att denna handel icke öfverallt i vårt land urartat så och antagit en sådan karakter som i den trakt, dit jag hör. Men i ett afseende torde den dock vara lika öfverallt i vårt land, nemligen betraktad ur skattesynpunkt.

I förbigående vill jag nämna, att min motion alls icke afser något förbud, knappt nog inskränkning i gårdfarihandeln, oaktadt jag för min del, såsom jag ock i min motion anfört, anser, att vi mycket väl kunde undvara dessa gårdfarihandlande såsom handeln nu utvecklats sig äfven på landsbygden. Men från skattesynpunkt tror jag herrarne gifva mig rätt deri, att dessa gårdfarihandlande intaga en undantagsställning bland alla handlande och affärsmän i vårt land. Och svårigheten att rättvist beskatta dem är så mycket större som en så kallad gårdfarihandlande kan nästan helt och hållet afhålla sig från att vistas i den kommun, der han är mantalsskrifven och enligt nuvarande lag skall beskattas. Taxeringsmyndigheterna kunna följaktligen knappt hafva någon som helst reda på omfånget af den mannens affärer. De veta icke, om han går omkring och tigger eller drifver afsevärda

affärer. Och från den synpunkten tror jag, att en ändring i nu ifrågasvarande förordning vore af behovet och rättvisan påkallad. Utskottet medgifver också, att gårdfarihandeln i det närmaste är att jemföra med s. k. realisation. Men utskottet tror, att det för vederbörande embetsmyndigheter skulle möta afsevärda svårigheter att bestämma de belopp, som en gårdfarihandlare skulle erlægga till de respektive kommunerna, om mitt förslag ginge igenom och denna handelsverksamhet likställdes med de s. k. realisationerna, så att det bestämdes, att Konungens befallningshafvande eller annan myndighet skulle bestämma en viss afgift, som dessa gårdfarihandlande skulle erlægga till den kommun, som de ville besöka. Jag tror för min del, att vi skulle hafva en väsentlig trygghet och erhålla en i möjligaste mån säker och tillförlig beskattningsgrund just i hvad som ligger i det förhållandet, att gårdfarihandlaren skulle vara skyldig att för vederbörande myndighet uppgifva ungefärliga värdet samt beskaffenheten af sitt varulager jemte den tid, som han önskar uppehålla sig i de respektive kommunerna. Jag tror således, att vi på det sättet skulle få en jemförelsevis rättvis beskattning äfven för denna affärgren.

Om ändring i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.
(Forts.)

Jag vill nu nämna några ord om en annan sida af saken. Man har enskildt skarpt klandrat mig för att denna motion skulle gå i en mycket reaktionär och konservativ riktning och från den synpunkten icke alls vara berättigad. För min del kan jag icke finna något sådant i denna motion; men det vill jag säga herrarne, att skulle något sådant finnas der, skulle jag räkna denna konservatism mig till heder, för så vidt jag derigenom kunde åstadkomma rättelse i nuvarande missförhållanden.

Ty hvarken konservativa eller frisinnade idéer skola någonsin förmå hindra mig att verka för hvad jag tror vara sanning och rätt; andras omdömen må sedan blifva huru som helst. Så god som jag erkänner, att vår nuvarande näringsfrihetsförordning i flera hänseenden än är, så är den dock icke så god, att den icke i likhet med de flesta andra lagar och författningar behöfver ändras och reformeras allt efter som tidsförhållandena utveckla sig, och den, som i hvarje den minsta förändring uti denna förordning ser en stöt åt friheten, torde icke tillräckligt betänka, hvarhän det leder, om man fasthåller vid den princip, att denna förordning skall i alla tider bibehållas permanent oförändrad. Man torde, beträffande friheten kunna tillämpa hvad som i våra gamla välkända domareregler säges rörande sanningen: det är icke allt sanning, som sanning är likt, och icke heller allt frihet, som frihet är likt.

Herr talman! Då jag icke har någon utsigt, att min motion i hela sin omfattning skall kunna genomdrivas, så skall jag tillåta mig att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till den af herr Liss Olof Larsson vid betänkandet fogade reservation.

Herr Kardell: Herr talman, mine herrar. Det torde vara obestriddigt, att handeln i våra dagar lider. Hvad utrikes handeln beträffar, så befinner den sig i ett tynande skick; det är gifvet, att den i kommersielt hänseende aftagande förbindelsen med utlandet skall

Om ändring i
förordningen
den 18 juni
1864 angående
utvidgad
näringsfrihet.
(Forts.)

verka förlamande såväl på denna handel i och för sig som på sjöfarten. Hvad den inrikes handeln beträffar, så går äfven den tillbaka. Om orsakerna till denna handels tillbakagång kunna meningarna vara delade. Jag för min del skulle vilja tillskrifva skulden det rådande nationalekonomiska systemet och en från detta system härflytande minskad köpkraft hos allmänheten. Talar man med en köpman härom och frågar honom om orsaken, så uppgifver han en ohejdad konkurrens, och sant är det nog, att en sådan konkurrens finnes och måste blifva besvärande; i synnerhet under tider, sådana som denna, då köpförmågan hos den stora allmänheten småningom går tillbaka.

Emellertid är med hänseende till denna konkurrens dagens lösen inom många köpmannakretsar: skydd åt handeln, skydd mot konkurrensen. Man måste medgifva, att detta anspråk icke allenast är mycket förklarligt, utan äfven på sitt sätt berättigadt. Den svenska staten följer ju i afseende å jordbruk och fabriksindustri på sätt och vis socialistiska principer; den lagstiftar i öfverensstämmelse med den grundsats, att staten är skyldig att träda emellan och förskaffa fabrikanten och landtmannen sådana inkomster, som de mena sig behöfva.

Under sådana förhållanden må man icke undra på att äfven köpmän och handtverkare yrka på statens mellankomst till sin förmån. Skyddet för jordbruket såväl som för fabriksindustrien består i skyddstullar; skyddet för handel och handverk skulle naturligen ligga i en återgång till skräväsendet. Tanken på en sådan återgång till skråtiden har äfven på senare tider trängt sig med styrka igenom hos många. Så har t. ex. Jemtlands handelsförening, bestående af omkring 160 medlemmar från stad och landsbygd, vid ett allmänt möte den 11 januari innevarande år enhälligt uttalat sig för en lagstiftning, som skulle såsom kompetensvilkor för erhållande af handelsrättighet uppställa dels en viss tids praktik i handel, dels också, i likhet med hvad motionären föreslagit, betyg om insigt i bokföring. Denna sin uttalade önskan har handelsföreningen motiverat med det faktum, att det finnes en mängd personer, som etablera sig såsom handlande utan att ega nödiga förutsättningar och som särskildt icke äro hemma i bokföring, och hvilka sedermera i följd deraf blifva mycket besvärliga konkurrenter för den redbare och kunnige köpmannen.

Jag har här ett protokollsutdrag från detta möte. Man har anmodat mig att väcka motion i denna fråga eller att, om jag det ej ville, bringa frågan på lämpligt sätt till allmänhetens kännedom. Som emellertid protokollsutdraget är för vidlyftigt att här uppläsa, skall jag anhålla att få lägga det på kammarens bord, på det att hvar och en, som vill, må kunna taga del af detsamma.

Emellertid är jag rädd för att, om dylika kompetensvilkor, som jag nyss nämnde, skulle fastställas för handlande, det icke skulle dröja länge, förr än äfven handtverkarne skulle lyckas utverka åt sig skråförordningens upplifvande. Derigenom skulle vi åter komma att lefva midt uppe i den s. k. gamla goda tiden. Då jag emellertid icke tror, att den gamla goda tiden med dess små förhållanden och ofta inskränkta uppfattningar skulle passa riktigt bra i våra dagar, så skulle jag lifligt beklaga, om utvecklingen ginge i den riktningen. Vi skulle

derigenom försynda oss mot den stora grundsatsen om arbetets frihet, denna grundsats, som dock utgör en af den nya civilisationens bästa frukter. Vi skulle derigenom på sätt och vis försätta oss tillbaka till en tid, jemförlig med detta merkantilsystemets tidevarf, om hvilket en bekant historiker har fält det yttrandet, att hela den europeiska kulturen då skulle hafva gått under, om den icke blifvit räddad genom smuggeriet. Uttrycket låter som en paradox och får väl heller icke tagas alldeles efter orden, men nog kan man säga, att det var smugglarena, som då uppehöll det fria utbytet folken emellan af varor och idéer, hvilket fria utbyte är ett grundvilkor för hvarje verkligt framåt-skridande.

Af hvad jag sagt framgår naturligtvis, att jag anser, att det icke finnes något annat verkligt medel att bringa hjälp åt handeln än att återgå till en frihandelsvänlig tullagstiftning, men derom kan nu icke blifva tal. Tvärtom är det ju meningen att än ytterligare befästa det protektionistiska systemet. Då har man naturligtvis icke annat att göra än att se sig om efter något palliativ, som skulle kunna bereda handeln åtminstone någon lättnad. Ett sådant palliativ föreslås af motionären derutinnan, att för erhållande af rätt till idkande af handel eller annan rörelse, som är af den omfattning, att böcker deröfver enligt lag skola föras, samt så kallad gårdfarihandel, såsom kompetensvilkor skulle stadgas, att den sökande skall styrka sig ega erforderliga insigter för verkställande af den i lag föreskrifna bokföring.

Det är bekant, att ett sådant kompetensvilkor har varit föreskrifvet förr i vårt land under långa tider. Men erfarenheten från den tiden talar för att sådana betyg äro af noll och intet värde. Så godt som hvar och en kunde utan egentlig svårighet skaffa sig ett sådant betyg. Dessutom har erfarenheten visat, att, då personer gjort konkurs och deras böcker befunnits icke vara tillfredsställande, detta i regel icke berott på bristande insigter i bokföring, utan på helt andra förhållanden. Således skulle ett sådant kompetensvilkor icke hjälpa.

Jag har talat med ombudsmannen för Sveriges allmänna handelsförening här i Stockholm, och han har förklarar, att nämnda handelsförening för sin del icke håller på den af motionären föreslagna kompetensbestämelsen, emedan den anser att den skulle vara fullständigt gagnlös. Föreningen skulle hellre önska något annat botemedel, t. ex. rätt för kommunerna att medgifva eller vägra upprättande af nya affärer. Fråga är dock, huruvida en sådan rätt för kommunerna skulle vara gagnelig, och huruvida den icke på sitt sätt skulle bidra till att skapa monopol och alstra koteriväsen. Nog skulle en sådan åtgärd afhjälpa konkurrensen, men jag tror dock näppeligen, att detta medel vore att rekommendera.

Ett medel vore kanske inrättande af handelsdomstolar och dessas förseende med en viss kompetens i ifrågavarande hänseende. Inrättandet af handelsdomstolar är ju äfven af andra skäl ett livsvilkor för handeln. Den saken har för öfrigt redan förut varit före här i Riksdagen.

Emellertid är det många i vårt land, som se upp till det af

*Om ändring i
förrordningen
den 18 juni
1864 angående
utvidgad
näringsfrihet.
(Forts.)*

*Om ändring i
förrordningen
den 18 juni
1864 angående
utvidgad
näringsfrihet.
(Forts.)*

motionären föreslagna kompetensvilkoret som till ett botemedel. Jag för min del får säga, att, om jag än icke tror, att det skulle afhjelpa det öfverklagade onda, jag dock å andra sidan icke heller tror, att det skulle positivt skada, hvarför jag icke skulle under för handen varande förhållanden hafva något att invända mot detsamma, om jag icke vore rädd, att härvidlag det gamla ordstäfvet skulle komma att besanna sig, att när man ger en viss potentat ett finger, så tager han snart hela handen. Just därför att detta kompetensvilkor i och för sig skulle vara utan gagn, skulle det antagligen snart föra med sig nya förslag, som verkligen skulle föra oss in på skräväsandets slutande plan.

Med anledning häraf kommer jag att hemställa om afslag på förra delen af motionen. Jag kommer att göra detta äfven beträffande den andra delen af motionen, som berör gårdfarihandeln.

Motionären vill belägga gårdfarihandeln med nya och tunga utgifter för att på detta sätt undertrycka densamma. Förhållandet är dock det, att gårdfarihandeln i våra dagar af sig sjelf aftager och går tillbaka. Detta förhållande beror först och främst på näringsfriheten. Det är ju nu tillåtet för hvilken som helst att slå sig ned hvar som helst på landet och der öppna handelsbod; då kan det icke löna sig för gårdfarihandlarne, åtminstone ej i lika hög grad som förut, att vandra omkring på landet. Den andra anledningen till gårdfarihandels tillbakagång är de lätta kommunikationerna. Jag har hört uppgifvas, att detta slag af handel numera florerar i vårt land endast i vissa delar af Dalarne och Norrlands kustprovinser i synnerhet vid sågverken, och dess tid torde äfven der snart vara förbi.

För öfrigt skulle en dylik tung beskattning, som den motionären här vill hafva införd, tungt drabba många fattiga personer, som lifnära sig med att vandra omkring och sälja småsaker, och hvilka ingalunda såsom konkurrenter göra någon skada med sin handel, men hvilka, om man genom en tung beskattning beröfvar dem möjligheten att fortfara med detta förvärf, skulle komma att ligga fattigvården till last.

På de grunder jag anført ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan och afslag å motionen.

Herr Petri: Den nu ifrågavarande motionen har enligt min uppfattning ganska mycket, som talar för den, och jag beklagar, att den icke fått större understöd af lagutskottet, än hvad som kommit den till del.

Man får dock icke undra derpå, ty 1864 års förordning om utvidgad näringsfrihet ter sig så tilltalande i teorien, och det är kanske endast de, som haft någon närmare beröring med handel och näringar, som veta, att praktiken dervidlag lika som ofta annars ställer sig helt annorlunda än teorien. Ett faktum är, att sedan den förordningen infördes, hafva handel och näringar i vårt land gått tillbaka, och att de för närvarande befinna sig i en sådan ställning, att de knappast lemna dagligt bröd åt sina utöfvare. Det är ju kanhända icke rätt att helt och hållet tillskrifva dessa förhållanden den meromtalande för-

ordningen, men visst är, att den har gjort sitt till genom borttagande af alla kompetensvilkor för idkande af handel så när som på ett enda. Det finnes nemligen blott ett enda sådant kompetensvilkor, nemligen god fräjd, och äfven det vilkoret höll Riksdagen på att taga bort för några år sedan, då den aflät en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhängan, att detta vilkor måtte få bortfalla, och att således handeln skulle lemnas öppen till och med för personer, som sakna medborgerligt förtroende, oaktadt just på detta område ömsesidigt förtroende och redbarhet är en af de viktigaste förutsättningarna för framgångsrik verksamhet. Lyckligtvis föranledde denna skrivelse icke till någon Kongl. Maj:ts åtgärd, hvartill naturligtvis i sin mån bidrogo de skarpa protester, som från handelsståndet förspordes mot den af Riksdagen önskade förändringen.

Om ändring i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.
(Forts.)

Nu är förhållandet det, att en massa personer, som äro för bekväma för kroppsarbete och obehväma för intellektuella sysselsättningar, anse, att handelsståndet icke kräver så synnerligen mycket arbete, och att de därför med fördel kunna kasta sig in på handeln. De få lätt ett varulager på kredit, och sedan börja de affärer utan att hafva det ringaste sysslat med dylika saker förr, ja, kanske utan att veta, hvad varorna kosta, och ännu mindre, hvad de skola sälja dem för. Det går en tid, men så börjar penningkuipan inträda. De göra då det onda ännu värre genom att ytterligare forcera affären och sätta ned prisen. Det går då ytterligare en tid, till dess den nödvändiga katastrofen inträffar. Då uppstår åter fråga om ackord, och tyvärr beviljas sådant ofta, så att samma person åter blir iståndsatt att börja och fortsätta på samma sätt, tills ytterligare en katastrof inträffar, och så slutar det kanske oftast med en Amerikaresa.

Om nu dessa förhållanden endast träffade dessa personer sjelfva och dem, som lätt sinnigt lemnat dem kredit, så vore ju härom ingenting att säga. Men så är icke förhållandet, utan det inverkar äfven på de redbare köpmännen, som vilja drifva sitt yrke ärligt och förståndigt. Dessa komma då i den situationen, att de antingen till följd af den ovärdiga konkurrensen måste nedsätta prisen och sålunda undergräfvat sin ställning, eller också mista de sina kunder och blifva småningom derigenom ruinerade. Det är, som herrarne torde finna, ganska obehagligt, men inträffar tyvärr allt för ofta.

Förslaget att stadga såsom kompetensvilkor färdighet i bokföring är ju mycket bra, och jag tror, att det skulle verka ganska välgörande, ty det är sannerligen ett oting, att det finnes ett ganska strängt straff i lagen för bristfällig bokföring, men att man icke söker taga reda på, huruvida en person har de betingelser, som fordras för att undgå straffet. När det förekommer åtal för bristfällig bokföring, gäller det i allmänhet köpmän, som verkligen ega förmåga att föra böcker, och jag medgifver, att det i sådana fall icke är bristande kunskap i bokföring, som varit anledningen till böckernas ofullständighet. Deremot förekommer det sällan eller aldrig åtal mot sådana personer, hos hvilka orsaken till bristfälligheterna låg i deras okunnighet i bokföring, och detta just därför, att de åberopa sig på, att de ej visste huru det skulle vara. Fordringsegarne hafva då ofta medlidande med dem, och

Om ändring i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.
(Forts.)

saken förfaller, synnerligast som allmänna åklagaren icke får uppträda i ett dylikt fall, utan endast fordringsegarne, och dessa draga sig för att anställa ett åtal, hvarpå de icke kunna vinna något, utan som tvärtom kostar penningar. Sålunda ega sådana åtal rum mycket sällan.

Det är icke allenast inom handelsståndet i vårt land, som det försports klagan öfver dessa bestämmelser, utan öfver allt i alla länder. I Tyskland, i Danmark, öfverallt står frågan på dagordningen. I Danmark tillsatte regeringen redan för ett par år sedan en komité för att utarbeta ett förslag till ändring i hithörande stadganden. Denna komité inkom för ett år sedan med sitt förslag, hvilket upptog en sådan massa detaljer och restriktiva bestämmelser, att det nästan närmade sig till skräväsendet. Sådana bestämmelser vill jag för min del icke vara med, men jag tror, att man med ett mycket mindre genomgripande förslag skulle kunna åstadkomma någon rättelse.

Att förhållandena äfven inom handtverksklassen äro olidliga, visar sig af den motion, som nyligen till Riksdagen inlemnats rörande läringslag, och som har sin grund i alldeles samma förhållande.

Inom handelskretsar i Sverige har det mångfaldiga gånger talats om sätt att kunna afhjelpa dessa klagomål, och man har talat om att som kompetensvilkor uppställa dels vissa års anställning i handel, dels kunskap i bokföring. Derjemte har, såsom den förre talaren påpekade, äfven yrkats, att rättigheten att drifva handel skulle göras beroende af kommunerna, så att dessa skulle få bestämma, huru många köpmän, som inom kommunen borde få utöfva handel. Dessa förslag hafva haft sina olika förespråkare, men man har icke haft utsigt att, då man kommer in med ett sådant förslag till vederbörande myndighet, för närvarande vinna framgång, och derfor har icke något sådant förslag blifvit väckt. De förslag, som af enskilda motionärer blifvit väckta i Riksdagen, hafva hittills allesammans blifvit afvisade och icke haft någon vidare påföljd.

Utskottet säger, att uppställandet af kunskap i bokföring såsom kompetensvilkor för idkande af handel icke skulle förmå afhjelpa de öfverklagade olägenheterna. Jag tror dock, att det skall göra mycket, ty stadgades det vilkoret, att en person, som söker handelsrättighet, skulle visa sig ega skicklighet i bokföring, så skulle ensamt det vilkoret afhålla rätt många från att kasta sig in på den banan, hvarigenom tilloppet skulle blifva åtminstone något mindre, än det för närvarande är.

Att det skulle vara så svårt att åstadkomma en sådan kontroll, tror jag heller icke. Jag har föreställt mig, att Konungens befallningshafvande hvar och en i sitt län och öfverståthållarembetet i Stockholm mycket väl skulle kunna utse personer, som hvar och en inom sitt distrikt undersökte, huruvida de sökande vore berättigade att erhålla betyg, och sedermera utlemnade sådant. I det fallet tror jag, att det mycket väl skulle låta rangera sig.

Beträffande den andra delen af motionärens framställning, skall jag be att få meddela, att gårdfarihandeln numera blifvit så utsträckt, att den blifvit alldeles förblandad med s. k. realisationsaffärer, så att gårdfarihandelsbevis berättiga personer att kringföra varor till hvilken myckenhet som helst. Jag har särskildt reda på ett fall, då

en person kringförde en hel vagnslast varor och öppnade försäljning vid de olika jernvägsstationerna. Han blef därför åtalad, men framlemnade gårdfarihandelsbevis, och på grund af detta bevis frikändes han i alla instanser — målet gick till och med till högsta domstolen. Domstolarne förklarade, att beviset var tillräckligt för att få kringföra och försälja varor i huru stor myckenhet som helst. Hvertill tjenar det då att skilja mellan stadgandena för gårdfarihandel och för realisation?

Om ändring i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.
(Forts.)

Jag vill för min del icke hafva särskild beskattning för gårdfarihandel. Men jag vill, att den skall begränsas till de fall, då personerna antingen sjelfva kringbära eller möjligen på mindre åkdon kringföra sina varor. För allt annat borde påläggas en beskattning inom de olika kommuner, der de uppträda.

Det synes egendomligt i dessa tider, då allting ropar på skydd, att det är nästan omöjligt för handelsverksamheten att äfven få något skydd. Alla andra sysselsättningar, alla tjenstebefattningar hafva sina mycket skarpa kompetensvilkor, men handelsverksamheten får inga, om än aldrig så små sådana. Kommer man fram med en sådan begäran, så heter det, såsom motionären anmärkt, att man är reaktionär, att man vill en återgång till skräväsendet, och att tidsriktningen icke är sådan. Ja, det må nu så vara, men skall det råda en obegränsad frihet på detta område, så må man tillämpa den allestädes i praktiken, då böra alla skrankor bort, då äro på alla områden alla kompetensbevis öfverflödiga. Man får då se, om icke frihetsteorierna skola te sig annorlunda än man väntat.

Herr grefve och talman! Då motionären icke yrkat annat än bifall till reservationen, så skall icke heller jag göra annat yrkande, utan vill i det fallet förena mig med honom.

Herr Vahlin: Då motionären yrkat bifall till den vid betänkan-det fogade reservationen, skall jag be att, med anledning af de skäl, han anfört mot gårdfarihandeln, få göra några anmärkningar. Det gäller nemligen en fråga, som är af betydande vikt just för den provins, som vi båda, motionären och jag, tillhöra.

Som det torde vara för kammarens ledamöter bekant, måste en stor mängd af öfre Dalarnes befolkning årligen utvandra till andra trakter för att genom tillfälligt arbete söka förskaffa sig bidrag till sitt uppehälle; och gårdfarihandeln har sedan gammalt varit en mycket anlitad utväg i detta afseende. Skulle nu motionärens förslag vinna framgång, så är jag öfvertygad, att denna utväg till förvärf skulle komma att stängas för en ganska stor del af invånarne i våra bygder. Motionären säger visserligen, att han icke vill omöjliggöra detta förvärf, men han önskar att likställa gårdfarihandeln med s. k. realisation, dock så, att afgiften till de kommuner, som de vilja besöka, skulle sättas till något lägre belopp i vissa fall, än hvad som vore i 1864 års förordning bestämdt beträffande s. k. realisation. Om vi tänka oss, att detta belopp sattes till 15 kronor eller något sådant för hvarje kommun, som besökes, så är det lätt att uträkna, hvilken betydlig inkomst, som skulle behövas för dessa småhandlande, hvilka

*Om ändring
i förordningen
den 18 juni
1864 angående
utvidgad
näringsfrihet.
(Forts.)*

icke, såsom en senare talare påstod, färdas med kärra eller annat åkdon och anställa realisationer vid jernvägsstationerna, utan i stället bära hela sitt varulager på ryggen, för att deras vinst skulle kunna motsvara en dylik skatt af 15 kronor till de särskilda kommuner, som af dem besöktes. En sådan bestämmelse skulle, enligt min åsigt, vara tillräcklig för att omöjliggöra denna handel.

De skäl, som motionären anført, tyckas mig i hufvudsak reducera sig till obevisade beskyllningar mot en hel klass af handlande, under det att motionären samtidigt förer talan för en annan grupp af samma klass. Han säger t. ex. att dessa gårdfarihandlare lura folk, att de begära dubbel betalning, att de utsuga allmänheten och äro vana vid att påtruga allmänheten hvarjehanda kram af mer eller mindre dålig beskaffenhet samt att de lemna efter sig demoraliserande exempel, med flera dylika saker. Det är ju möjligt, att denna beskyllning med rätta träffar en och annan af dessa kringvandrande handlande; men i en Dalasocken, der jag bott och från hvilken många sådana kringvandrande handlande utgått, har jag icke försport något dylikt, utan tvärt om lärt känna många af dem såsom hyggligt folk. Motionärens beskyllningar, i den mån de äro berättigade, torde i lika grad äfven drabba de bofaste landthandlandena. I bästa fall får man väl anse dessa beskyllningar för endast retoriska blomster, ehuru af en mycket tvifvelaktig fägring.

Hufvudskälet för motionärens förslag torde emellertid vara att söka i det förhållandet, att en förening af landthandlande i öfre Dalarne ansett det vara för sig fördelaktigt att undgå konkurrensen med dessa kringvandrande handlande, och att de uppdragit åt motionären att föra deras talan.

Om nu förhållandet verkligen vore så bekymmersamt i öfre Dalarne, som motionären framhållit i sin motion, icke allenast för landthandlandena, utan äfven för den stora allmänheten, hvilken man alltid så välvilligt ihågkommer i dylika fall, så förvånar det mig, att icke i ortens tidningar försports någon klagan i detta hänseende, liksom äfven att jag, som i många år under sommarferierna bott i en grannsocken till den, i hvilken motionären har sitt hem, icke hört något om dessa olägenheter. För resten tror jag, att jag knappast sett några kringvandrande handlande der i trakten. Det har visserligen förekommit en enda uppsats i denna fråga uti en af ortens tidningar, sedan denna motion såg dagen, men denna uppsats har tvärtom tagit gårdfarihandlandena i försvar, och samma uppsats har lemnats helt och hållet obemött.

Motionären talar vidare om den hotande utsträckning, som gårdfarihandeln på senare tid tagit; men detta motionärens uttalande är icke egnadt att stärka tillförlitligheten af de skäl, som han anført. Ty fallet är nemligen det, att gårdfarihandeln under senare tiden af-tagit inom Dalarne likasom öfver hela riket. Så t. ex. utgingo under år 1881 från Dalarne 283 gårdfarihandlande, under år 1891 109, under år 1883 226 och under år 1893 ungefär halfva antalet eller 115 stycken. Detta bestyrker det antagandet, som äfven af andra skäl stödes, att vi hafva att vänta att gårdfarihandeln, i stället

för att utvidga sig, kommer att försvinna i samma mån, som de bo-faste handlandena på landsbygden lärt sig andra och bättre sätt att upptaga konkurrensen med sina medtäflare än de, som af herr Daniel Persson nu föreslagits.

Det finnes endast ett af motionärens skäl, som förtjenar att upptagas till verkligt bemötande, och det är frågan om beskattningen. Herr Daniel Persson säger nemligen, att dessa småhandlande icke äro beskattade och att det är så ytterst svårt att beskatta dem. Man vet icke, säger han, om de äro tiggare eller om de hafva intjenat en förmögenhet. Ja, om det vore så svårt, som han säger, att beskatta dem, då förvånar det mig, att han kan föreslå, att Konungens befallningshafvande skulle kunna på förhand bestämma afgiften till de kommuner, som de ämna besöka, då man ej ens skulle hafva reda på deras förmögenhetsvilkor inom deras egen kommun. Det skulle, vore jag rädd, för Konungens befallningshafvande blifva långt svårare. Emellertid lär det väl icke vara så svårt att beskatta dem. Man kan göra ett försök. Man kan ju upptaga deras inkomster till ett visst belopp och sedan låta vederbörande öfverklaga denna beskattning, om de så finna för godt, och med utdrag ur sina böcker styrka sina verkliga inkomster. Detta sätt tror jag icke skulle komma att medföra någon svårighet. Hafva verkligen dessa handlande någon beskattningsbar inkomst, så är jag säker om, att de också blifva behörigen beskattade, hvadan jag tror, att hvad motionären säger om en illojal konkurrens icke har någon betydelse.

Det kan ju hända, att motionären endast yttrat sig om kommunernas skatteförlust af intresse för häfdande af den principen, att hvarje inkomst skall beskattas på det ställe, der den förvärfvas. I det fallet, har, så tror jag, motionären icke riktigt tänkt sig in i, huru svårt det skulle blifva att rättvist på olika kommuner fördela beskattningen på inkomster, som äro mycket osäkra och som ännu icke blifvit förvärfvade; och jag tror för öfrigt, att principen om beskattningens fördelning icke låter sig genomföra huru långt som helst utan att leda till orimligheter.

Man har berättat mig, att icke så få gårdfarihandlande i Dalarne just hafva utgått från Leksands kommun. Om nu dessa varit så farliga konkurrenser för landthandlandena, och om de kunnat vinna någon större inkomst under sina handelsfärder, så läser väl icke åtminstone Leksands kommun förlorat derpå; men jag misstänker, att om Leksands kommun skulle hafva haft någon större inkomst af dessa gårdfarihandlande, om dessa samlat förmögenhet, så skulle derifrån icke förspors någon klagan, och icke heller denna motion framkommit.

Det torde emellertid vara förhållandet — åtminstone beträffande gårdfarihandlarne uppe i Dalarne — att detta deras förvärfssätt ger dem en mycket tarflig och mycket hårdförvärfvad inkomst, och att kanske rätt många af dem icke kan på annat sätt förtjena sitt lifsuppehälle. Jag förmodar, att de behållningar, som våra trädgårdskullor, snickare, målare eller andra, som inom andra provinser sökt sin utkomst, medföra, då de återvända till hembygden, i många fall icke understiga gårdfarihandlarens; och om vi nu skulle beskatta desse

*Om ändring
i förordningen
den 18 juni
1864 angående
utvidgad
näringsfrihet.
(Forts)*

*Om ändring
i förordningen
den 18 juni
1864 angående
utvidgad
näringsfrihet.
(Forts.)*

gårdfarihandlande på sätt motionären föreslagit, så skulle det kanske komma att falla någon in att vilja skydda andra provinserns arbetare mot hvad de skulle kunna anse såsom en illojal konkurrens af dessa våra nu obeskattade utvandrare, och då skulle man närma sig till det mål, hvartill en sådan protektionism, som den, hvarom nu är fråga, följdrigtigt tenderar, nemligen att göra kommunens gräns till en tull- och arbetsgräns.

Det finnes så många, som kämpa för inskränkning af individens näringsfrihet, att vi dalkarlär icke behöfva tåga ut i den striden; och jag tror icke, att någon ära kan vara att vinna i den.

Vi hafva redan så mycket i denna väg. Vi hafva en motion inne från Första Kammaren, deri läkare uppträda mot fältskärer och qvacksalvare; fältskärerna i sin tur uppträda mot barberare, tandläkare mot tandteknici, apotekare mot tekniska fabriker o. s. v., och sedan man har lyckats genom en motion här i kammaren skaffa de fasta tobakshandlarne söndagshvila, så finna vi, att dessa nu i sin ordning ömma för de ambulerande tobakshandlarne, såsom vi se uti dagens tidningar, och slutligen är det nu landthandlarne, som dragit i härnad mot gårdfarihandlarne, och det är nog att vänta mycket mera af den sorten, innan det nuvarande mörkrets välde är brutet.

Herr talman! Då jag icke tror, att en täflan i tiggeri om lagskydd är en art af den rätta och framgångsgifvande konkurrensen, och då jag tvärt om vågar hoppas, att kunskaper, rättskaffenhet och duglighet skola allt framgent bestå i täflan med okunnighet och humbug utan inskränkning i den enskildes näringsfrihet genom lagbud, samt då jag anser motionärens förslag innebära en synnerligen oskäligen inskränkning i denna frihet, så skall jag, i likhet med hvad en ledamot af lagutskottet redan gjort, tillåta mig att yrka afslag å motionärens hemställan och bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Ollas A. Ericsson* och *Hahn*.

Herr Zotterman yttrade: Jag skulle visserligen kunna inskränka mig till att instämma med den siste talaren, hvilken nyss uttalat de skäl, som äfven för mig hufvudsakligen varit bestämmande i detta fall, men jag vill likväl säga några ord, eftersom jag fått ordet.

Som man ser, sönderfaller motionen i två delar. Den *förre delen* afser införande af den bestämmelsen, att den, som önskade vinna rätt till idkande af handel, skulle förete intyg om kannedom i bokföring.

Det lär icke heller kunna nekas, att detta syftemål är beaktansvärdt, och om motionären inskränkt sig till att begära ett stadgande i detta hänseende, skulle jag för min del varit med derom, bland annat äfven af de skäl, herr Petri därför anført. Antalet af de personer, som sysselsätta sig med handel, har nemligen på sista tiden i oroande grad stigit. År 1883 utgjorde detta antal 36,516, men år 1893 hade det ökats till 43,144 personer. Den hastiga tillväxten af särskildt landthandlande har också fört med sig synnerligen klandervärda förhållanden. Men då de skäl, som af utskottet anförts för dess

hemställan i denna del, äro synnerligen talande, anser jag mig för närvarande böra biträda utskottets förslag.

Hvad beträffar *senare delen* af motionen, den att gårdfarihandel skulle beskattas inom hvarje kommun, der den bedrifves, ber jag få anföra ett par fakta. Man har meddelat mig, och jag har sjelf delvis iakttagit detsamma, att dessa gårdfarihandlande, i synnerhet de som gå omkring med handelsvaran på ryggen, behöfva genomvandra 20 à 30 eller till och med flera församlingar på ett år för att kunna förtjena 200 à 300 kronor. Om nu motionärens förslag bifölles och följaktligen de kommuner, inom hvilka dessa handlande drifva sin rörelse, skulle ega att beskatta dem, med t. ex. 10 kronor per kommun, skulle dessa gårdfarihandlandes hela förtjenst gå åt till skatterna, och hvad skulle de sedan lefva af? Motionären säger visserligen, att han icke afsett att måtta ett dödande slag mot gårdfarihandeln. Men mig förefaller detta slag, om nämnda motion skulle godkännas, verkligen blifva ett absolut slag till döds. Jag vill emellertid trösta motionären dermed, att, utan att man vidtager den af honom föreslagna åtgärden, gårdfarihandeln är i det läge att den kommer att upphöra nästan af sig sjelf, såsom redan förut blifvit af annan talare påpekadt.

Jag framhöll nyss, att handelsrörelsen i allmänhet, det vill säga både den i stad och särskildt den på landet såsom helt betraktadt, ökats i oroväckande grad. Ett motsatt förhållande eger rum i afseende å gårdfarihandeln, ty då de personer, som drifva denna handel, år 1883 utgjorde 1,016 stycken, både från stad och land, deraf 226 personer ensamt från Dalarnes landsbygd, utgjorde motsvarande siffror år 1893 endast 785, hvaraf, såsom redan nämnts af herr Vahlin, 115 från Dalarne. Detta förhållande synes mig bevisa, att denna handelsrörelse i sig sjelf innebär ett frö till undergång, och under sådana förhållanden samt då jag anser det vara en orättmätig åtgärd att försöka främtaga fattiga medborgare den rätt, de nu hafva att på ett ärbart och anständigt sätt försörja sig, yrkar jag afslag på motionen och bifall till utskottets hemställan.

Herr Nordin i Hammerdal: Det är ju helt naturligt, att i denna sak, som i så många andra likartade, der olika åsikter framträda, dessa äro betingade af de särskilda förhållanden, som råda i den vrå, hvarifrån den talande är. Hvad mig beträffar, så har jag noga följt den förda diskussionen, och jag kan icke neka till, att jag känner mig mycket tilltalad af hvad herr Petri anförde. Jag anser, att hans åsigt var alldeles riktig både beträffande de föreslagna kompetensvilkoren för idkande af landthandel och den rättsliga sidan af saken. Ty ingen kan väl påstå, att det är rättvist, att den bofaste handlanden skall drabbas af skatter, men derjemte på alla möjliga och omöjliga sätt kringskuras i sin rörelse af gårdfarihandlande.

Jag vill derjemte påpeka en sak, som hvarken motionären eller de talare, som här uppträdt, synes haft reda på. Det har nemligen på sista tiden blifvit modernt, att detaljhandlande — icke engrossister — i Stockholm, Gefle, Sundsvall med flera städer skaffa sig en mängd, ja, 100 à 150 så kallade agenter ute på landsbygden. Till dessa

Om ändring i förordningen den 18 juni 1894 angående utvidgad näringsfrihet.
(Forts.)

Om ändring i
föreskrifningen
den 18 juni
1894 angående
utvidgad
näringsfrihet.
(Forts.)

skicka de små profbitar af alla slags manufakturvaror, som de föra i marknaden. De så kallade agenterna tåga sedan ut, hvar och en på sin ort, och sälja efter dessa profbitar till den lösa befolkningen och kanske äfven någon gång till den fasta, hvilken dock i allmänhet ser sig väl för, innan han inlåter sig på dylika affärer. Sedan kommer med posten till köparen ett paket, som måste utlösas, innan han får se innehållet, och då paketet öppnas, händer det ofta, att köparen blir högeligen förvånad. Detta tyg har jag aldrig sett, säger han, så och så såg den profbit ut, efter hvilken jag köpte. Köparen måste emellertid finna sig i sitt öde; han kan icke få lemna paketet tillbaka, när han redan betalt det och öppnat detsamma.

Det förefaller mig underligt, att med allt det virrvarr, som vidläder gårdfarihandeln, från alla sidor sedt, kammaren kan finna sig så särdeles belåten med det nuvarande tillståndet! Att utskottet anser allt vara väl bestäldt, det synes tydligt af hvarje rad af dess utlåtande. För min del kan jag alls icke dela denna åsigt, utan yrkar bifall till herr Liss Olof Larssons reservation.

Herr Persson i Tällberg: Jag skall blott be att med anledning af herr Vahlins vackra anförande få säga några få ord. De snärtar, som han dels direkt, dels indirekt, rättade mot mig, träffa hufvudsakligen och till största delen den potentat, som han i detta fall målade på väggen, och hvilken jag mycket väl unnar honom att piska.

Han talade om orättvis beskattning samt derom, att de fattiga gårdfarihandlarne i Dalarne skulle förlora sitt förvärf, om förslaget skulle gå igenom och upphöjas till lag.

För att det skulle låta något, fann han det klokast att fasthålla vid en minimisiffra af 15 kronor, som hvarje handlande skulle betala till hvar kommun han besöker. Hvar han sett detta belopp, kan jag ej förstå, ty hvad jag har sagt, är, att afgiften till de kommuner, som gårdfarihandlarne ville besöka, kunde sättas till något lägre belopp, än hvad som vore föreskrifvet om så kallade relisationer i § 10 af näringsfrihetsföreskrifningen. Vi veta, att det minsta beloppet der är 25 kronor, men vederbörande blefve enligt mitt förslag oförhindrade att sätta siffran mycket lägre. Och man behöfver väl ej drifva en så synnerligen stor rörelse för att den skall draga 5 kronor i kommunalskatt. Detta tror jag nog, att her Vahlin väl har reda på.

Emellertid ville han genom praktiska exempel visa, att denna gårdfarihandel mycket aftagit på sista tiden, ja, så mycket, att, oaktadt han uppehållit sig på landet en längre tid, han ej sett en enda bland dessa gårdfarihandlare; men i samma ögonblick visade han med statistiken, att det fans några hundra stycken dylika handlande. Deraf drager jag den konsekvensen, att han ej så synnerligen noga satt sig in i saken. Är det så, att den ärade talaren betraktar alla skatter såsom orättvisa bördor, ja, hvarför då ej borttaga alla skatter, om han nemligen har förmåga att göra det.

Hvad beträffar påståendet, att det skulle medföra en inskränkning i näringsfriheten att vidtaga en sådan åtgärd som den nu föreslagna, tycker jag, att denne talare gick ganska långt i det fallet; och den

saken beror ju för öfrigt på, hvilken åsigt man har om "näringsfrihet". Det kan t. ex. hända, att personer finnas, som anse, att 20 kap. strafflagen gör en inskränkning i näringsfriheten, och så är det ju äfven på sätt och vis. Men icke tror jag därför, att herr Vahlin önskar att detta kapitel skall strykas.

Om ändring i förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet.

(Forts.)

Emellertid får jag säga, att, oaktadt de vackra fraser och ord, som herr Vahlin yttrade, han ingalunda öfvertygat mig och fört mig öfver till motsatt åsigt mot hvad jag förut ansåg i saken, utan snarare är förhållandet tvärt om. Jag skall därför be att få vidhålla, hvad jag förut yttrat.

Hvad beträffar den näst siste talaren, ansåg han, att han borde trösta mig dermed, att gårdfarihandeln vore så beskaffad, att den komme att försvinna af sig sjelf. Äfven detta visar ju, att denna näring ej är så synnerligen sund, då den ej så kan uppbaras af allmänheten, att den kan fortfara.

Herr Swartling: Herr grefve och talman, mine herrar! Be-träffande den delen af herr Perssons motion, som afser ändring i näringslagstiftningen, i syfte att få gårdfarihandeln likställd med s. k. realisation, anser jag, att goda skäl blifvit förebragta för afslag såväl af utskottet som här i kammaren af åtskilliga talare.

Deremot har jag ej alldeles samma åsigt rörande den andra delen af herr Perssons motion, hvarigenom åsyftas att få till stånd stadgandet af vissa kompetensvilkor för erhållande af rätt att idka handel och eu del andra näringar. De skäl, som af utskottet i det afseendet anförts, synas mig nemligen skäligen svaga.

Utskottet säger, "att det är ense med motionären derutinnan, att det i allmänhet måste anses önskvärdt, att handlande ega nödiga kunskaper i bokföring." Och det vill då synas, som om, då utskottets åsigt är sådan, utskottet äfven bort understödja motionens syfte, ja, till och med anvisa vägen, på hvilken detta syfte kunde nås. Men i stället säger utskottet, "att det föreställer sig, att det skulle blifva förenadt med stora svårigheter att i lag meddela fullt effektiva bestämmelser i detta afseende." Jag för min del kan ej neka till, att dessa svårigheter kunna vara stora, men vågar dock påstå, att så stora äro de ej, att de kunna anses *öfvervinneliga*.

Vidare yttrar utskottet, "att en föreskrift i det af motionären af-sedda syfte skulle hindra åtskilliga personer, hvilka väl icke sjelfva ega förmåga att verkställa bokföring, men önska att genom andra be-sörja densamma, från utöfvandet af en rörelse, för hvilken de i öfrigt kunna vara väl kvalificerade."

Gent emot detta yttrande vågar jag dock fasthålla, att ett bland de främsta kompetensvilkor, som man är berättigad att fordra upp-fylt af den, som skall drifva en affär, är, att han väl förstår gången af sin affär, och att han kan bedöma denna med ledning af *räken-skaperna*. Har han ej denna förmåga, är han ej heller i stånd att bedöma sin affärsställning, och då kan han väl omöjligen sägas vara "väl kvalificerad" för utöfvande af sitt yrke.

Jag vill ej upprepa alla de skäl, som förut blifvit anförda för

*Om ändring i
förordningen
den 18 juni
1864 angående
utvidgad
näringsfrihet.
(Forts.)*

bifall till motionen i denna del, utan ber blott att få framställa yrkande på sådant bifall, och får således anhålla om afslag på utskottets hemställan och bifall till motionen, så till vida nemligen, att jag föreslår: att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t, om möjligt redan till nästa riksdag, täcktes framlägga förslag till sådan ändring af kongl. förordningen den 18 juni 1864 angående utvidgad näringsfrihet, att för erhållande af rätt till idkande af handel eller annan rörelse, som är af den omfattning, att böcker deröfver enligt lag skola föras, såsom kompetensvilkor stadgas, att den sökande skall styrka sig ega erforderliga insigter för verkställande af den i lag föreskrifna bokföring.

Jag anhåller, herr greve och talman, om proposition på detta mitt yrkande.

Herr Petri: Jag skall be att, med frånträdande af mitt förra yrkande, få förena mig med herr Swartling.

Herr Nordin i Hammerdal: Äfven jag skall be att få frånträda mitt förut framställda yrkande och förena mig med herr Swartling.

Härmed var öfverläggningen afslutad. Derunder hade yrkats: 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) afslag derå och bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och 3:o) bifall till det af herr Swartling under öfverläggningen framställda förslag. Herr talmannen upptog till proposition hvart och ett af dessa yrkanden i nu nämnda ordning och fann den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Motionären begärde likväl votering, i följd hvaraf och sedan till kontraposition antagits yrkandet på bifall till herr Swartlings förslag nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i förevarande utlåtande n:o 13, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan bifallit det af herr Swartling under öfverläggningen framställda förslag.

Omröstningen utföll med 134 ja mot 72 nej; hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits.

§ 7.

Vid föredragning dernäst af lagutskottets utlåtande, n:o 14, i anledning af väckt motion angående ändring af 27 kap. 10 § byggnings-

balken, i hvilket utlåtande utskottet hemställde, att berörda inom Andra Kammaren af herr *O. G. Erikson* i Öfra Odensvi afgifna motion, n:o 4, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, begärdes ordet af

Herr Restadius, som yttrade: Det lagbud i byggningabalken, som utgör föremål för ifrågavarande motion, stadgar, att det icke är tillåtet för bonde, d. v. s. arrendator eller boställsinnehafvare, att före fardag bortföra foder från bole, äfvensom att bonde, som, då fardag tillstundar, har foder öfver och vill det sälja, skall hembjuda detsamma åt jordegaren eller den, som honom efterträder. Första delen af detta lagbud är tydlig och klar. Der stadgas, att bonde icke får före fardag föra foder af bole, och grunden till ett sådant stadgande kan icke vara annat än den, att lagstiftaren velat förhindra, att genom fodrets bortförande brist å gödsel och dylikt skulle uppkomma. Men om, sedan fardag inträdt, arrendator, som skall afträda, hembjuder efterträderen fodret till inlösen och denne vägrar att inlösa detsamma, huru skall då förfaras? Derom lemnar byggningabalkens ifrågavarande stadgande icke någon antydan.

Motionären har framställt åtskilliga prejudikat, och utskottet har belyst desamma. Men dessa framställningar äro så knapphändiga, att det för mig är omöjligt att säga, huruvida högsta domstolen har gifvit något vägledande prejudikat, huru i ty fall skall förfaras. Om ock så skulle hafva skett, vill jag hafva anmärkt, att det dock icke är lagskiparen, utan lagstiftaren, som skall fylla de brister, som i gällande lag må förefinnas. Detta är en synnerligen viktig fråga. Jag skall emellertid för närvarande icke närmare ingå på densamma, då jag förmodar, att jag snarligen skall få tillfälle att närmare belysa denna högst viktiga angelägenhet.

Utskottet har till försvar för sin kläm anfört hufvudsakligen två skäl. Det ena är det, att, derest den nye tillträderen af jorden skulle vara skyldig att inlösa det foder, som vid afträdet förefinnes, den afträdande arrendatorn möjligen skulle komma att långt före afträdet försälja en del af sina kreatur och sålunda få en mycket stor behållning af foder vid tiden för afträdet. Detta är ett skäl, som synes mig vara blott af teoretisk natur och gripet icke ur det verkliga lifvet, utan ur utskottets kammarfunderingar. Det senare skälet återigen, att det icke kan vara rättvist, att den nye tillträderen af jorden skall lösa allt foder, som vid afträdet förefinnes, eger deremot en djupare innebörd. Derfor skulle jag anse det vara lämpligt — om ett stadgande i förslagets syfte kommer till stånd — att det bestämdes, att den nye tillträderen icke är skyldig lösa större mängd foder, än som svarar mot den tid, då afträdet sker, och mot jordens storlek med flera andra på saken inverkan omständigheter, äfvensom att, derest tvist mellan parterna uppstår, densamma afgöres på sätt, som i lagen om skiljemän är stadgadt.

Det kan invändas, att denna fråga icke är af synnerligen stor vigt och betydelse, och jag skall villigt medgifva detta. Men frågor och ämnen af mindre vigt än detta hafva genom skrivelser blifvit dragna under Kongl. Maj:ts skärskådande, och i detta afseende torde det vara

tillräckligt att i minnet återkalla den skrivelse, som för några dagar sedan beslöts om de stackars 6 à 8 canadahjortarne, som lustvandrade i Södermanlands lunder och icke få vara i fred vare sig för tjufskyttar eller för riksdagsmän.

Jag skall icke tillåta mig, herr talman, att i fråga om förevarande framställning göra något särskildt yrkande. Jag har endast velat framhålla, att nog har motionären mera fog för sitt förslag än utskottet velat medgifva.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

*Om tillägg
till 7 kap. 3 §
strafflagen.*

Till behandling förekom härefter lagutskottets utlåtande, n:o 15, i anledning af väckt motion om tillägg till 7 kap. 3 § strafflagen.

I en inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling hänvisad motion, n:o 64, hade herr *E. J. Ekman*, hemställt

”att Riksdagen måtte besluta följande tillägg till 7 kap. 3 § strafflagen, sådan denna paragraf blifvit förklarad genom kongl. förordningen af den 9 juni 1893:

Hvad om bod, der tobak eller hvad deraf är förfärdigadt hålles till salu, är stadgadt, gäller om all försäljning af tobaksvaror äfven å andra ställen så väl inom som utom hus.“

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I fråga härom anförde nu:

Herr Ekman: Herr grefve och talman, mine herrar! Den motion, som jag tagit mig friheten att återigen väcka i år, kan visserligen betraktas som obetydlig. Men den är på sätt och vis icke så obetydlig, om nemligen annan mans rätt förnärmas genom den nuvarande ställningen. För att belysa frågan skall jag be att i korthet få erinra något litet om den historiska utvecklingen af densamma.

Vi torde erinra oss, att för några år sedan det var mycket ovisst, huruvida handeln med tobaksvaror skulle vara att hänföra till rubriken ”kramlåda“. Denna ovisshet gaf sig till känna på det sättet, att åklagaremagten i den ena staden och på den ena platsen handlade så och på en annan plats annorlunda; och likaså faldes af den dömande magten olika utslag i anhängiggjorda mål. Med anledning häraf anfördes klagomål, och saken gick till Kongl. Maj:t, och Kongl. Maj:t lemnade, om jag icke misstager mig, vid två olika tillfällen, det prejudikatet, att handel med tobak vore att hänföra till ”kramlåda“. Emellertid är det ju klart, att ett sådant kungligt prejudikat icke är detsamma som en lag, och därför ansågo sig åtskilliga domare bundna af de gifna prejudikaten, andra deremot icke; och så fortsattes det på det sättet, att på somliga platser blefvo tobakshandlarne pliktfälda, därför att de höllo sina tobaksbodas öppna på söndagen, och andra

deremot fingo hafva sina bodar i fred, utan att något åtal anställes. För min del ansåg jag det vara beklagligt, att man tillämpade lagen olika på olika platser i vårt land, och därför motionerade jag om, att dessa prejudikat måtte öfvergå till lag. Lagutskottet tillstyrkte denna min motion, den gick igenom i Riksdagens båda kamrar, och Konungen gaf sitt bifall dertill samt utfärdade en förklaring i ämnet den 9 juni 1893. Sedan således den saken var alldeles klar, hvart man hade att hänföra tobakshandeln, nemligen att den skulle höra under samma lagstadgande som "kramlåda", började man att kringgå denna lag, och det visade sig först på det sättet, att man på kaféer och schweitzerier började etablera en ordentlig tobakshandel och genom anslag tillkännagaf, att försäljning skedde både i parti och minut. För att nu på något sätt skydda de, om jag så får säga, *lagliga* innehafvarne af denna näring, motionerade jag förra året om att "hvad om bod, der tobak eller hvad deraf är förfärdigadt hålles till salu, är stadgadt, gäller om all försäljning af tobaksvaror äfven å andra ställen såväl inom som utom hus." Men sedan denna motion afslagits både af utskottet och af kamrarne, visade det sig, att man ytterligare försökte kringgå lagen derigenom, att man utsände personer, som på gator och gränder försälde tobak. Och det har sagts mig, att på en och annan restaurang, der man förut haft en tobaksbod, som enligt lagen nu måste vara stängd under sabbatstiden, har man i förstugan ställt ett par eller tre personer, som försälja cigarrer ur sina lådor, strax utanför boden. Detta synes mig vara ett kringgående af lagen på ett ganska betänkligt sätt, och det är med anledning derutaf, som jag tagit mig friheten att förnya motionen denna riksdag. För mig har det varit redan från början en *rättsfråga*, och det är så äfven i närvarande stund. Men lagutskottet synes hvarken vid denna riksdag eller vid föregående riksdag vilja gifva sig in på den sidan af saken, och det kan jag icke annat än beklaga. Lagutskottet säger i sitt ytterst knapphändiga utlåtande vid denna riksdag, att man anser att sabbatsfriden är tillräckligt värnad genom den nuvarande lagen, och således har lagutskottet alldeles icke inlåtit sig på sakens rättsliga sida, hvilken jag för min del anser vara af allra största betydelse. Hvad nu beträffar sabbatsfriden, så önskar jag också på alla sätt att värna densamma. Men med de förhållanden, som nu inträdt, och så som saken nu praktiseras, är det klart, att sabbatsfriden alldeles icke blir värnad. Ty om handeln med tobaksvaror förflyttas från bodarne ut på gator och gränder, så synes det mig åtminstone, som om sabbatsfriden skulle blifva ganska betydligt störd. Om man då ytterligare tänker sig, att andra personer, som skola hålla sina bodar stängda, just därför att dessa bodar höra under rubriken "kramlåda" också skulle taga sig före att på söndagarne börja på att bära ut allehanda varor rundt kring på gatorna, så undrar jag, om sabbatsfriden blefve värnad. Och hvarför skulle man då icke kunna tänka, att kaféer och schweitzerier, som måste hafva sina lokaler stängda åtminstone vissa timmar om söndagen, icke skulle kunna finna på den utvägen att låta bjuda ut sina requisita på brickor på gatorna. På det sättet skulle vi kanske till och med få all handel förflyttad från butikerna, der den ändå varit

Om tillägg
till 7 kap. 3 §
strafflagen.
(Forts.)

Om tillägg
till 7 kap. 3 §
strafflagen.
(Forts.)

jemförelsevis mera undångömd, och i det stället få den ut på gatorna. Detta med afseende på sabbatsfriden, eftersom lagutskottet tyckes vilja gång på gång endast stanna vid den sidan af saken och icke vill upptaga dess rättsliga sida. Det är på grund häraf, och emedan jag icke alls kan blifva öfvertygad om, att det ligger obillighet i att utsträcka det förbud, som gäller "kramlåda", till handel med tobaksvaror i allmänhet — den må ske inom eller utom hus — som jag, herr talman, skall be att få yrka bifall till motionen.

Herr Hazén: Herr talman, mine herrar! Eburu jag i mycket är förekommen af den föregående ärade talaren, kan jag icke underlåta att i denna fråga med några få ord frambära mina tankar. Lagutskottets utlåtande är mycket kort, men dock ganska beaktansvärdt. Det innehåller två afdelningar: klämman och motiveringen. I klämman har herr Ekmans motion blifvit afslagen, hvilket jag för min del finner vara ganska orätt. Ty har Riksdagen i denna sabbats- och sedlighetsfråga sagt sitt a, borde den också sagt sitt b. Har den börjat i denna fråga, så borde den också taga ut konsekvenserna eller åtminstone icke låta konsekvenserna få den form, som de nu hafva, att tobakshandeln flyttas ut på gatan och der utöfvas genom användandet af springpojkar. Det är ju ett eluderande af lagen, och om det så får fortgå, ser det verkligen ut, som om Riksdagen icke haft ärlig mening i fråga om det beslut, den fattat rörande cigarrbodarnes stängning. Den har höjt sin knutna hand för att slå till, men när det verkligen gäller, lägger den fingrarna emellan för att komma till baka till samma gamla förhållanden, men på en omväg.

Detta vill jag dock lemna å sido, efter som det är mera en specialfråga och lokalfråga. Men jag vill be att få öfvergå till motiveringen, som för mig är det i denna fråga mest betänkliga. Ty här har utskottet företagit sig en tolkning af det kristliga sabbatsbudet eller det kristliga sabbatsbudets utrymme inom den borgerliga lagen.

Utskottet har nemligen — hvilket torde beaktas — innan det öfvergår till specialfrågan, till sjelfva tobaksfrågan, satt upp en princip, efter hvilken det vill handia. Utskottet säger nemligen, att nuvarande stadganden "om sabbatsbrott visat sig tillräckligt värna om sabbatsfriden, och att stadganden härutinnan, åläggande ytterligare inskränningar för den enskilde, icke äro af behofvet påkallade." Detta är en allmän sats. Sedan kommer då detta särskilda fallet, som med denna allmänna sats skall bedömas. Det är sant, att föregående år utskottet uttalade samma slutsats. Men då stod den mera inbäddad. Här träder den fram mera naket. Nu kommer utskottet för andra gången för att begära sanktion på denna uppfattning.

Det synes mig, som om utskottet härigenom, derest det för andra gångeninge en sanktion härå, hade skapat sig ett tillräckligt starkt prejudikat, bakom hvilket det kunde gömma sig och säga: ve hvar och en, som kommer med någon sabbatsmotion. Det synes mig, som om utskottet i denna för andra gången sanktionerade motivering hade fått ett skarpt, bart huggande svärd, med hvilket det kunde slå omkring sig. Detta finner jag vara i allra högsta måtto betänkligt. Då

*Om tillägg
till 7 kap. 3 §
strafflagen.
(Forts.)*

nu utskottet för andra gången har sagt så, befarar jag, att utskottet verkligen har tänkt så, och jag är öfvertygad om att det finnes många, som tänka så och tala så och handla så. Jag är också öfvertygad om, att detta i många hänseenden hör till den så kallade tidsrigtningen, allra helst sådan den svärfvar omkring vissa höjder. Men, mine herrar, låtom oss aldrig glömma, då vi nu äro inne på detta allvarliga och för svenska folket i dess djupaste djup betydelsefulla ämne — låtom oss aldrig glömma, att här finnes en evighetsrigtning ändock i vårt land. De ibland oss, som på något sätt äro berörda af denna evighetsrigtning, kunna visserligen sins emellan vara olika. Vi kunna vara olika i olika delar af det kristna trossystemet. Vi kunna hafva olika uppfattning om våra arbetsmetoder. Här kunna t. ex. lutheraner, frireligiösa, baptister och metodister stå emot hvarandra. Men bakom detta finnes en gemensam bakgrund, och jag tror, att här är en fråga, der vi finna hvarandra, der vi träffa hvarandra och der vi också kärleksfullt kunna räcka hvarandra handen.

Hvad är det då, som gör, att det i alla våra helgedomar klagas öfver, att man icke tillräckligt värvat om sabbatsfriden? Och kan man tänka sig något mera slappt, ytligt och lösligt tillvägagående? Den enskilde vill för egen del icke göra några inskränkningar, så att hans fattiga arbetare må få någon frihet på detta område, der friheten dock vore på sin högsta plats. Skulle då på detta rum, som för flera år sedan af någon kallades det svenska folkets nationalhelgedom, framträda en alldeles motsatt strömning, en motsatt rigtning? Det finner jag icke böra ske, åtminstone icke utan någon protest från detta ställe.

Här behövas för visso vidgade bestämmelser i syfte att värna om sabbatsfriden. Icke blott i helgedomarne talas härom, utan äfven från folkets läppar spörjes mången gång en undran, att så och så får ske. Man finner det vara underligt, att öfverheten och Riksdagen tillåta något sådant. Ja, nog är det underligt, om man ser saken från dess allvarliga sida. Och säkert är, att på sabbatsbudets område och i fråga om det omfång, som detsamma skall få inom den svenska lagstiftningen, finnes mycket, mycket att göra. Här äro många inskränkningar, som de enskilde böra underkasta sig. Man behöfver icke blott se på dessa cigarrpojkar och de inskränkningar, som här böra komma i fråga. Man bör icke glömma, huru många andra enskilda böra underkasta sig inskränkningar. Vi ha t. ex. dessa kollektivpersoner, som heta jernvägsbolag. Huru många inskränkningar böra ej dessa underkasta sig i detta hänseende? Man ser ju, huru de till och med på böndagarne komma med sina stora timmerleveranser, hvilket ju, der man ej är af vanans magt allt för mycket förslöad, måste synas vara ganska profant, förutom det, att man härigenom binder dessa stackars arbetareskaror och beröfvar dem en frihet, som verkligen med rätta tillkommer dem. Ja, här äro många inskränkningar, som den enskilde bör underkasta sig, på det att andra enskilde må erhålla frihet.

Man har talat om en maximalarbetsdag. Jag anser för min del, att en sådan är behöflig för vissa yrken och att mycket finnes att beakta i denna fråga. Men vi behöfva också få en maximalarbetsvecka. Man behöfver göra allt hvad göras kan för att icke med utskottets

Om tillägg
till 7 kap. §
strafflagen.
(Forts.)

motivering såsom en lykta gå omkring och se efter, huru det är — utan man bör, för att hemta lyktan från ett annat håll och ett godt håll, gå omkring och säga: gifven lös dem, som I bundit hafven! Ty bland allt som vi behöfva, ligger främst vigt uppå att få en af de mest menliga friheterna, och det är denna: frihet hvar sjunde dag. Derför kan jag för min del icke annat än protestera mot denna motivering, som kommer nu för andra gången såsom ett axiom, och särskildt i anslutning till denna min protest yrkar jag afslag å utskottets hemställan och bifall till motionen.

Herr Petersson i Brystorp: Herr grefve och talman! Jag tror icke, att motionen egentligen afser att förebygga sabbatens ohelgande genom denna cigarrhandeln; utan då nu cigarrbutikerna skola hållas stängda på sön- och helgdagar, har man önskat, att det ena måtte ställas i konsekvens med det andra. Emellertid låter sig väl detta svårigen göra, och jag kan för öfrigt icke förstå, att man genom cigarrhandeln i ringaste män skulle störa sabbatsfriden. Det är väl icke mycket farligare att stå och sälja en cigarr än att vid ett bord drifva handel med karameller o. d. Jag tror således, att det icke är nödigt att bifalla motionen. Att röka är nog icke *mycket* förderfligare än att äta karameller.

Den senaste talaren satte i fråga, huruvida verkligen utskottet betänkt, hvad följden skulle blifva af ett afslag. Jag kan försäkra honom, att det har utskottet verkligen gjort.

Jag skall endast på grund af utskottets uttalande yrka bifall till dess hemställan och afslag å motionen.

Herr von Krusenstjerna: Den historik af detta ärende, som motionären i frågan här lemnat, synes mig vara det eklatantaste bevis för, hvarthän en dylik restriktiv lagstiftning leder. Det ena steget tager det andra. Följden af Riksdagens beslut af år 1893 om cigarrbodarnes likställighet med kramlådor har varit den, att lagbudet börjat kringgås, och detta har framkallat motioner, senast nu den, som vi här hafva att behandla. Man kan visserligen hysa tvekan om möjligheten af att gå ännu längre; men jag förmodar, att, om man nu bifölle denna motion, försök i allt fall skulle göras att kringgå äfven de nya stadgandena och att motionen då snart skulle efterföljas af en annan, som förfäktade deras intressen, hvilka ansåge sig härigenom kränkta i sin rätt, och som, för att undvika hvad de förmenade vara en illojal konkurrens, påyrkade ytterligare inskränkning i detta hänseende. Huru långt vill nu motionären gå? Jo, derhän, att *all* försäljning af tobaksvaror *inom och utom hus* skall under sön- och helgdagar vara förbjuden. Han vill således bannlysa tobaksvaror i ännu högre grad än spritdrycker, ty utskänkning af spritdrycker vid måltider åt spisande gäster är ju tillåten äfven på söndagen. Men enligt motionärens förslag skulle all försäljning af tobaksvaror inom och utom hus under dessa dagar vara absolut förbjuden. Jag antager, att, om en sådan lagstiftning kommer till stånd, den skall blifva utsatt för ganska stort missnöje, när man väl fått se tillämpningen deraf, och att den kommer

att efterföljas af nya ändringsförslag. Jag fäster emellertid härvid mindre afseende.

Hvad som för utskottet varit bestämmande är det, att här äro frågor sammanförda, som utskottet ansett icke höra tillsammans. Uti strafflagens 7:de kapitel, om religionsbrott — och det är ju ett tillägg till detta 7:de kapitel, som med motionen afses — belägges med ansvar det slag af religionsbrott, som består i handels idkande i öppen bod, emedan sådan handel anses kunna förekomma i sådan utsträckning, att den väcker förargelse hos dem, som äro måna om sabbatens helgd. Det är på grund häraf, som handels idkande under sön- och helgdagar anses höra till religionsbrott och är belagdt med straff. Det är således endast ur synpunkten af sabbatshelgdens uppehållande, som strafflagen har att göra med en sådan fråga. Hör nu den föreliggande frågan egentligen hit? Lagutskottet har ansett, att motionären icke menat det, och har trott sig finna ett tydligt bevis härför dels i sjelfva motionen, som icke med ett enda ord berör denna sida af saken, utan endast rör sig om hvad motionären kallar rättsfrågan. Dels har ock lagutskottet fått denna sin uppfattning till komplett evidens bekräftad genom motionärens uttalande vid förra årets riksdag, då, såsom kammarens ledamöter erinra sig, samma fråga var före. Hvad yttrade då motionären? "Jag skall vidare säga, att det icke heller är en sabbatsfråga, som det här gäller, utan det är helt enkelt en rättsfråga, och jag tror icke, att man skall kunna i min motion taga reda på något, som skulle kunna tydas så, att det är från sabbatsbudssynpunkt, som jag betraktar denna fråga". När det här icke är fråga om sabbatens helgd — och jag tror näppeligen, att man kan anse sabbaten vara kränkt derigenom, att man på en ångbåt eller en restauration har tillfälle att köpa en cigarr, det må nu vara på söndag — när det icke är från denna synpunkt, man ser saken, blir ju förhållandet ett annat. Här betraktas ju frågan från en annan synpunkt, nemligen med hänsyn till den illojala konkurrens, som herrar cigarrhandlare anse sig utsatta för, och hvilken, som ju helt naturligt är, hos dem väckt förargelse. Ty sedan de fått till stånd en lagstiftning, som stadgar, att deras bodar icke få hållas öppna under sabbat, kan det icke annat än vara för deras yrke menligt, att andra funnit på att sälja cigarrer utanför. Men då hör icke ämnet till strafflagen, utan till näringslagstiftningen eller någon annan gren af lagstiftningen, men bestämdt icke till strafflagen. Vore så händelsen, skulle andra lagar om illojal konkurrens och slutligen kanske också tullagstiftningen komma under strafflagen. Det är från denna synpunkt, som lagutskottet ansett, att motionen — hvad man än i öfrigt tänker om densamma — icke bör föranleda till ett sådant tillägg till strafflagens 7:de kapitel, som motionären afsett, och jag ber därför att i likhet med den föregående talaren få yrka bifall till lagutskottets hemställan.

*Om tillägg
till 7 kap. 3 §
strafflagen.
(Forts.)*

Herr Ekman: Herr grefve och talman! Med anledning af hvad den senaste ärade talaren yttrade derom, att, då man gifvit sig in på en restriktiv lagstiftning, man också får vara beredd att bära följderna af densamma, ber jag få erinra derom, att det icke är jag, som här

Om tillägg
till 7 kap. i
strafflagen.
(Forts.)

tagit första steget, utan det är Kongl. Maj:t, som genom prejudikat slagit in på denna restriktiva lagstiftning. Sedermera, när jag motionerade i öfverensstämmelse härmed, hafva både lagutskottet och Riksdagens båda kamrar upptagit dessa Kongl. Maj:ts prejudikat och ansett en sådan restriktiv lagstiftning vara af nöden.

Det är således regeringen, som genom sitt prejudikat slagit in på den vägen, och Riksdagen har fullföljt densamma. Om man nu för att vara konsekvent verkligen skulle fortgå på den vägen, så tycker jag åtminstone, att ingen orätt derigenom sker.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner af herr talmannen gifvits enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren utskottets hemställan.

§ 9.

Om ändrad
lydelse af 63 §
i väglagen
m. m.

Föredrogs vidare lagutskottets utlåtande, n:o 16, i anledning af väckta motioner dels om ändrad lydelse af 63 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, dels ock om ändring af 4 mom. i 38 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

I särskilda inom Andra Kammaren afgifna motioner, n:is 33 och 62, hade herr *J. Eliasson* föreslagit:

i den förra: »det Riksdagen ville för sin del besluta,

att 63 § i väglagen den 23 oktober 1891 erhöles följande ändrade lydelse:

»Sedan vägskatten, på sätt i § 58 är stadgadt, blifvit bestämd, och hvilket alltid bör ske med undvikande af bråk, tillkommer det vägstyrelsen att, årligen innan den 15 oktober, lemna kommunalnämnderna i distriktet underrättelse derom.

Kommunalnämnderna, hvar inom sin kommun, åligger derefter att ombesörja vägskattens debitering och uppbörd i sammanhang med kommunalutskylderna; och gäller dervid allt hvad för de senare är stadgadt. I ersättning derför åtnjutes en provision af tre procent å det levererade beloppet.

Af inflyta medel skola kommunalnämnderna inom kommunen verkställa utbetalningar efter vägstyrelsens anordning. Hvad som derutöfver uppbäres öfverlemnas till vägstyrelsen så fort lämpligen ske kan; och skola restantierna af kommunalnämnderna redovisas före den 1 september.

De väghållningsskyldige ega att vid sammanträde, som i § 58 omförmäles, förordna om afskrifning af sådana afgifter till vägkassan, som i anseende till bristande tillgång icke kunnat indrivas»,

och i den senare: att för den händelse att Riksdagen i hufvudsak bifölle hans här ofvan omnämnda motion om ändring i väglagen, Riksdagen ville i sammanhang dermed för sin del besluta,

att 4:de momentet i 38 § af kongl. förordningen om kommunalstyrelse å landet den 21 mars 1862 erhåller efter orden »kommunens öfriga inkomster» ett tillägg af följande lydelse:

äfvensom ock att ombesörja debitering och uppbörd af vägskatten på sätt som derom i väglagen stadgas.

På anförda skäl hemställde utskottet till en början:

att herr Eliassons motion om ändrad lydelse af 63 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

*Om ändrad
lydelse af 63 §
i väglagen
m. m.
(Forts.)*

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Eliasson: Herr talman, mine herrar! Ehuru väl jag inser, att något resultat i anledning af min motion icke är att vänta vid denna riksdag, tillåter jag mig ändock att emot lagutskottets skäl för afslag uttala några genmälen.

Utskottets hufvudsakliga motiv synes vara, att det ifrågasatta förfarandet skulle medföra omgångar och svårigheter, ej minst för vägstyrelsen. Jag har vågat föreställa mig, att en sak rättvisligen bör ses från mer än en sida, och betraktas denna på det sättet, så skall mången komma på andra tankar än utskottet. I allmänhet är det så, åtminstone inom den trakt jag tillhör, att vägdistriktets största kontanta utgift utgöres af ersättningen för vinterväghållningen, och vägstyrelsen har enligt väglagen det åliggandet äfven att draga försorg om utbetalandet till ploglagen af nämnda ersättning. I min motion har jag afsett, att denna åtgärd skulle verkställas genom kommunalnämnden efter vägstyrelsens anordning, och jag föreställer mig, att sådan utbetalning kan ske samtidigt med liqviderandet af vägskatten. Derigenom minskas besväret icke allenast för vägstyrelsen, utan ock för de väghållningsskyldige. Jag föreställer mig fördenskull, att det medför större omgångar, om vägskatten liqvideras till kronofogden och denne verkställer leverering deraf i landtranteriet, att derstädes lyftas af vägstyrelsen för att till sist hållas dem till handa, som äro berättigade till ersättning, än om kommunalnämnden samtidigt med uppbörden verkställer utbetalningen. Under sådana förhållanden kan jag icke gilla detta utskottets skäl för afslag.

Det skall antagligen härvid invändas, att i distrikt, som utgöres af flera kommuner, det skall blifva besvärligt för vägstyrelsen att underrätta många kommunalnämnder om debiteringsbeloppet, och att vägstyrelsen äfven måste utfärda ett flertal anordningar; men tänker man på hvilken skilnad det är att inom en kommun hafva affär med en person (kommunalnämndsordföranden) eller med alla dess ploglags delegare, så torde det vara uppenbart, att det blefve en lättnad i vägstyrelsens besvär, utom det att lindring bereddes de väghållningsskyldige, om vägskatteuppbörden öfverflyttades på kommunalnämnden.

Vidare har utskottet ansett mitt förslag, om att åt kommunalnämnderna medgifva rätt till provision, vara ett uttryck för en för våra kommunala förhållanden ny och mindre lämplig princip. Att denna kan anses ny, det vill jag delvis medgifva; men att den är olämplig, det kan jag icke lemna oanmärkt. Det förefaller mig, att om det är olämpligt, att kommunalnämnderna — som mer och mer åläggas att fullgöra åligganden, hvilka icke äro med någon inkomst förenade —

Om ändrad
lydelse af 63 §
i väglagen
m. m.
(Forts.)

erhålla provision för ökade göromål, så är det lika olämpligt, om icke mer, att statens embets- och tjänstemän — som förut hafva full ersättning för de allra flesta af sina tjänsteförrättningar — skola tillerkännas ökade förmåner. Äro tre procent för nog åt kommunalnämnderna, som likväl efter förslaget i motionen skulle i många skilda poster verkställa utbetalningar, så synes mig, att samma provision är ännu högre för dem, som leverera medlen på en gång.

Det heter ock i utskottets utlåtande, att man icke kunnat bilda sig någon djupare erfarenhet af lagens verkningar, och att behöfligheten af en förändring icke är uppenbar. För min del får jag säga, att besvärligheterna i följd af väglagen visat sig vid dess första tillämpning. I min motion har jag tillåtit mig omnämna, att i flera vägdistrikt inom det län jag tillhör har det redan af de väghållnings-skyldige beslutats annat sätt för debitering och uppbörd af vägskatten, än hvad väglagen föreskrifver, endast af det skäl att fortare få utlemna vinterväghållningsersättningen och undvika den tidsutdrägt och de besvär, som med vägskattens inleverering till landträuteriet äro förenade, och efter hvad jag sport, lärer förhållandet vara enahanda äfven på andra ställen. Kännedomen härom har redan framkallat missnöje, der uppbörden verkställas på i lagen föreskrifvet sätt, och mig förefaller det bäst, då man ser en felaktighet, då man får sig bekant, att lagen icke öfverallt efterlefves, att så fort som möjligt afhjelpa missförhållandena, och icke uppskjuta dermed, tills missnöjet blifvit än större.

Af hvad jag nu sagt torde det framgå, att jag icke kunnat öfvertygas om giltigheten af de skäl, lagutskottet för afslag anført. Jag skall dock icke tillåta mig framställa något yrkande, och inskränker mig till uttalande af den förhoppning, att Riksdagen snart nog inser behovet och finner sig föranlåten att vidtaga en ändring af väglagen i det syfte, som i motionen föreslagits.

Herr *Mallmin* instämde häruti.

Herr *Ericson* i Ransta: Då jag icke kan gilla det slut, hvar-till utskottet i denna fråga kommit, och än mindre den motivering, hvarmed utskottet stöder sitt yrkande, så har jag begärt ordet för att uttala mitt ogillande af utskottets hemställan.

Utskottet har i sin motivering anført, att det anser, att det icke vore lämpligt att åt kommunalnämnderna öfverlemna bestyret med debiteringen, uppbörden och redovisningen af vägskatten äfvensom den sedermera förekommande afskrifningen. Det förefaller mig emellertid, som om det vore lika lämpligt, att kommunalnämnderna åtaga sig detta uppdrag som många andra, hvilka äro dem pålagda. Jag tror heller icke, att kommunalnämnderna i allmänhet skola hafva några synnerliga betänkligheter mot ett sådant åtagande, i betraktande af den stora nytta, som detta skulle medföra.

Det anföres också af lagutskottet, att ett dylikt uppbördssätt skulle åstadkomma olägenheter för vägstyrelsen, då i de ojemförligt flesta fall inom hvarje väghållningsdistrikt finnas flere kommuner. Den brevexling, som vägstyrelsen derigenom skulle få sig ålagd, före-

faller mig dock icke böra medföra någon afsevärd tunga för styrelsen, då jag tror, att genom en sådan anordning vägstyrelsen dock i det hela skulle få mindre besvär än efter väglagens nuvarande föreskrifter. Vägstyrelsen har naturligtvis debiteringslängd uppgjord för hvarje kommun. Inom hvarje kommun finnes också en röstlängd, som blifvit uppgjord rörande vägfyrken. Att från vägstyrelsen öfversända denna debiteringslängd till de olika kommunerna anser jag icke innebära något synnerligt besvär, åtminstone icke mycket mer än det, som vägstyrelsen nu har att sända dem till kronouppbördsmännen, och den ökning i besvär, som vägstyrelsen härigenom får, uppväges mer än väl af det minskade besvär, som vägstyrelsen sedan har att fördela de uttaxerade medlen på de väghållningsskyldige, hvilket enligt väglagens föreskrifter skulle tillkomma vägstyrelsen, sedan den från ränteriet uppburit medlen.

*Om ändrad
lydelse af 63 §
i väglagen
m. m.
(Forts.)*

Det talas här också om att man skulle införa en för våra kommunala förhållanden ny, "mindre lämplig" princip, om kommunalnämnderna enligt motionen skulle få rätt att uppbära den provision å vägskattebeloppen, som kronouppbördsmännen för dessa medels indrifvande nu erhålla. Jag kan dock för min del icke se, att det i ett sådant stadgande skulle ligga något ondt eller något betungande för de väghållningsskyldige. Deremot skulle det tvifvelsutän uppträda en betydlig lättnad för de väghållningsskyldige genom att de slippa att såsom nu till kronouppbördsmännen på kronouppbördsdagarne utbetala den ganska stora vägs-katten. Derest kommunalnämnderna finge uppbära denna skatt, skulle den kunna gå i qvittning, så att man icke behöfde utbetala medel, som man i allt fall till stor del skall återfå, sedan de passerat kronouppbördsmännen och ränteriet och en del afrunnit i provisioner och dylikt. Först 3 å 4 månader derefter torde man nu vara i tillfälle att återbekomma dessa medel. Jag tror, att detta är en onödig omgång med uppbördsmedlen.

Såsom ett ytterligare skäl för afslag å motionen anför lagutskottet, att ännu icke vunnits någon "djupare erfarenhet af lagens verkningar". Ja, det kan ju hända, att lagutskottets ledamöter icke gjort några erfarenheter af lagens verkningar, men vi, som äro väghållningsskyldige, hafva i dessa dagar fått en ganska stor erfarenhet af desamma. Det är ganska djupa grepp, som denna vägs-katt har gjort i våra kassar. Det är, mine herrar, icke så små summor, hvarom här är fråga, och de flesta, som varit med om antagande af denna lag, hafva troligen ej förr än nu, då debetsedlarne kommit, anat, till hvilka stora belopp denna vägs-katt kan komma att uppgå. Jag har icke några siffror att här förelägga, men de flesta jordbrukare hafva säkerligen nu erhållit och till stor del äfven betalt sina debetsedlar och på dem funnit en betydlig siffra, som förut der icke förekommit.

Jag anser därför, att vi redan fått en ganska djup erfarenhet af lagens verkningar, och då det förslag, som motionären framlagt, skulle icke blott underlätta uppbörden, utan äfven minska det tryck, som den nya väglagen på de väghållningsskyldige åstadkommit, så har jag allt skäl att instämma i motionärens förslag.

Jag skall dock, då jag förmodar, att det i år är omöjligt att genomdrifva detta förslag, för denna gång ej framställa något yrkande,

Om ändrad
bedelse af 68 §
i väglagen
m. m.
(Forts.)

men jag vågar hoppas, att motionen nästa år skall återkomma till kammaren och då af lagutskottet mottagas med mera blida känslor och kanske äfven med djupare erfarenhet.

Herr Ollas A. Ericsson: Redan vid antagandet af 1891 års väglag förutsade jag, att densamma skulle för den ort jag tillhör blifva hvarken ändamålsenlig eller nyttig. Denna min uppfattning har också vitsordats af alla der uppe, som jag hittills samtalat med om väglagen. Men icke nog härmed. Jag har sedan dess hört åtskilliga yttringar af missnöje med väglagen äfven från andra delar af landet.

Härmed har jag velat hafva sagdt, att Riksdagen får nog bereda sig på att mottaga framställningar rörande ändringar af väglagen, och vill förutskicka denna min mening, att jag tror det vore klokt, om Riksdagen, ju förr dess bättre, undanröjde åtminstone de påtagligaste bristerna i väglagen.

Hvad nu beträffar den fråga, som nu föreligger, så är det nog ett faktum, att de nu gällande bestämmelserna redan alstrat missnöje och krångel, hvilket jag skall bevisa med ett exempel, som jag mycket väl känner till. Våra förhållanden der uppe äro, såsom jag nämnde vid lagens antagande, mycket egendomliga, och vi kunna, åtminstone i det vägdistrikt jag tillhör, icke med fördel följa väglagens bestämmelser så, att lagen i sin helhet får tillämpas. Vi kunna nemligen icke med någon fördel vidtaga vägdelning. Vi hafva merendels små hemman der uppe, hvilka oupphörligt minskas genom delning och afsöndringar, så att om vi vidtoge en vägdelning, skulle uppstå en mängd af skiften, som icke vore längre än fotslängder; och inom några år skulle det visa sig, att till följd af den fortsatta skiftning, som der pågår, vissa hemmansegare skulle få endast delar af en fot i det ena vägskiftet och delar af en fot i ett annat skifte och så undan för undan, hvidan, som sagdt, en vägdelning hos oss är otänkbar eller åtminstone icke skulle föranleda till något godt och praktiskt resultat.

Vi hafva för den skull beslutit att som hittills utbjuda vägunderhållet in natura på entreprenad. Detta gör, att den vägskatt, som skall i distriktet upptagas, ökas i afsevärd mån, och om vi skulle enligt anvisningen i väglagen utdebitera vägskatten genom kronouppbördsmän och betala dem 3 procent i provision, så skulle nära nog hela det statsbidrag, som distriktet erhåller, utgå till denna provision. Vi hafva därför tänkt ut ett annat sätt att utdebitera vägskatten, nemligen på samma sätt som motionären omnämner i sin motion försöktes af åtskilliga vägdistrikt på den ort motionären tillhör, eller att för vägskattens indrining anlita kommunalnämnderna i de respektive kommunerna. Finge man nu härutinnan vara i fred för vederbörande embetsmyndigheter, så tror jag, att detta sätt att gå till väga med vägskattens indrifning vore på många ställen mycket fördelaktigare än att anlita kronans uppbördsmän; men vederbörande hos oss hafva sökt lägga hinder i vägen för detta vårt beslut.

Jag vill, för att belysa, huru det förhåller sig med denna sak, litet närmare angifva en del af de trakasserier, för hvilka vi redan varit utsatta der uppe med anledning af detta vårt beslut. I höstas

*Om ändrad
lydelse af 63 §
i väglagen
m. m.
(Forts.)*

fick jag såsom ordförande i vägstyrelsen en anhållan ifrån härads-skrifvaren, att jag skulle inkomma med en uppgift på alla jordegare inom väghållningsdistriktet eller de, som enligt väglagen voro skyldiga att utgöra vägunderhållet in natura, enär han blifvit af Konungens befallningshafvande förständigad att uppdebitera vägs-katten för vårt distrikt och ansåg detta vara "obeställbart" innan han erhållit den begärda uppgiften. Jag blef förvånad öfver denna framställning, skref tillbaka och meddelade, att vi icke enligt anvisningen i § 63 väg-lagen anmodat Konungens befallningshafvande om deras medverkan i detta afseende, och tillika upplyste, att vägstyrelsen ämnade öfverklaga detta Konungens befallningshafvandes beslut. Följden blef också den, att jag fick mottaga en skrifvelse från Konungens befallningshafvande, att de återtogo sitt förut meddelade beslut om medlens upp-bärande genom kronans upp-börds-män, och vi blefvo så-lunda den gån-gen lemnade i vår frihet att upp-bära skatten så, som vi för godt funnit. Men när sedan vägstyrelsen inkom med förslag till instruktion och i denna stipulerat det sätt, hvar-på vi tänkt oss, att vägs-katten skulle upp-bäras, så blef i den resolution, som Konungens befallningshafvande med anledning deraf afgaf, vårt förslag i detta afseende struket, och i stället hade Konungens befallningshafvande insatt en paragraf, som ålade väg-styrelsen att inkomma med anhållan till Konungens befallningshafvande, att de skulle förordna om vägs-kattens upp-börd i sammanhang med kronos-katterna.

Om Konungens befallningshafvandes rätt till ett sådant förfarings-sätt gent emot väghållningsdistriktets önskan och vägstyrelsens beslut tvista vi ännu.

Nu kan man invända, som lagutskottet gör, att man icke skulle hafva något gagn af att anlita kommunalnämnden. Gent emot ett sådant påstå-ende vill jag nämna, att i vårt distrikt kommunalnämnderna åtagit sig att upp-bära nämnda vägs-katt mot en upp-börds-provision af endast 1 procent. Dertill har den förbundit sig att redan 8 dagar efter upp-börds-stämman leverera det upp-burna beloppet till vägstyrelsen, som så raskt som möjligt kan göra detta belopp frukt-bärande, till dess det skall användas. För vägdistriktet blir detta en besparing på hundra-tals kronor årligen.

Jag har med det sagda velat påpeka fördelarna och önskvärdheten af ett förtydligande af omnämnda paragraf i syfte att vägstyrelsen eller väghållningsdistriktet får rättighet att anlita den upp-börds-myndighet, som befinnes lämpligast med hänsyn till de särskilda förhållandena på hvarje ort. Men då motionären endast afser att binda denna upp-börd vid kommunalnämnderna, hvilket jag tror på en del andra ställen skulle vara opraktiskt, kan jag ej vara med om ett obetingadt bifall till hans motion, utan skulle, som sagdt, vilja hafva en ändring i para-grafen derutinnan, att valfrihet beredd- es i detta afseende.

Jag skulle således på det bevekligaste vilja anhålla, att kam-maren måtte taga denna fråga i välvilligt öfver-vägande och icke, på sätt lag-utskottet föreslagit, fastslå en motivering, som har till följd ett undan-skjutande af frågan. För min del skulle jag hafva önskat, att moti-eringen haft ungefär följande lydelse: "Utskottet, som icke vill be-

Om ändrad
lydelse af 65 §
i väglagen
m. m.
(Forts.)

strida, att för åtskilliga vägdistrikt det vore förmånligare att få sin vägskatt indrifven på sätt motionären föreslår, skulle således ingenting hafva emot ett förtydligande af nämnda § i syfte af valfrihet att anlita antingen kronans uppbördsmän eller kommunalnämnden; men då motionären med sitt förslag endast afser att binda uppbörden af vägskatten vid kommunalnämnderna, hvilket förslag, om det blefve lag, skulle åstadkomma ett mera berättigadt missnöje från de vägdistrikt, som anse för sin del förmånligast att anlita kronans uppbördsmän, hemställer utskottet“ o. s. v.

Jag tror, att man genom en sådan motivering skulle bereda lättare framgång för en framställning till nästa Riksdag i det syfte jag påpekat.

Jag skall således, herr talman, taga mig friheten yrka, att utskottets motivering måtte ogillas, och att kammaren såsom motiv för afslag å motionen i sak använder den af mig nu upplästa motiveringen.

Herr Erickson i Bjersby: Såväl i motionen som under öfverläggningen i kammaren har framhållits, att missnöje med nu gällande väglag skulle råda. Man skulle anse dels lagen vara otydlig i vissa hänseenden och dels att de, hvilka enligt förut gällande stadganden vore väghållningsskyldige, icke fått den lindring, som de hoppades få genom densamma. Icke heller de nya kategorierna af väghållningsskyldige skulle finna sig belättna med den nya lagen, hvilket sistnämnda förhållande väl icke är underligt, då dessa fått sig genom lagen pålagd en börda, hvaraf de förut icke tryckts.

Det är nog sant, att ett ganska stort missnöje uppstått här och der i landet med den nya väglagen. Men grunden dertill är icke någon otydlighet i lagens bestämmelser, utan fast hellre den vägskatt, som nu för första gången debiterats, äfvensom den ökade väghållningsbörda, som de väghållningsskyldige anse hafva blifvit genom lagen dem pålagd.

Det är alldeles klart, att nya väglagen icke kan genomföras eller ens börja att tillämpas utan stora föregångna kostnader för än det ena, än det andra ändamålet, såsom för vägdelningar, för uppskattningen af vägunderhållet o. d. Men dessa kostnader äro alla öfvergående, och jag för min del är öfvertygad, att åtminstone de, som voro väghållningsskyldige, innan den nya väglagen kom till stånd, skola allt mera lära sig inse, att den nya lagen är till deras fördel och icke tvärtom. Då lagens tillämpning hunnit fullständigt genomföras, skall också missnöjet med densamma lägga sig. För min del anser jag, att de af motionären nu föreslagna förändringar i lagen, sedan densammans tillämpning hunnit stadga sig, kunna och möjligen äfven böra genomföras, men för närvarande kan jag icke tillstyrka bifall till hans förslag. Så länge det missnöje, hvarom motionären talar, ännu är rådande, och så länge många väghållningsskyldige anse den vägskatt, som utdebiterats på dem, snart sagdt obefogad, anser jag, att denna uppbörd lämpeligast verkställas på det sätt, som nu är stadgad.

Motionärens anmärkning, att nu gällande stadganden medförde obehöfliga besvär och risker för vägstyrelserna och onödiga kostnader

för väghållningsdistrikten genom de uppburna medlens insättning i landträneriet, får man icke fästa allt för stor vikt vid, ty jag är öfvertygad, att åtminstone besväret och kostnaden icke skulle komma att blifva mindre eller billigare, utan i stället större, om motionärens förslag bifölles.

Man har vidare klandrat utskottets motivering.

Utskottet har deri sagt, att ett stadgande om rätt till uppbördsprovision för kommunalnämnderna skulle innebära en för våra kommunala förhållanden ny, mindre lämplig princip. Jag håller fortfarande före, att ett dylikt stadgande, beträffande ifrågavarande uppbörd, vore mindre lämpligt, då, enligt kommunalförordningen, kommunalnämnderna skola hafva ersättning endast för porto och skrifmaterialier samt för skrifbiträden; och skulle uppbördsprovision tillkomma kommunalnämnderna i detta fall, fordrade konsekvensen, att dylika provision skulle tillfalla dem äfven för all annan uppbörd, som de hafva om händer.

Vidare har utskottet som skäl för sitt beslut att för närvarande afstyrka motionen åberopat, att lagen ännu ej ens hunnit att på alla orter träda i full tillämpning, och att man därför ej ännu kunnat bilda sig någon djupare erfarenhet af dess verkningar. En temligen allmän regel är ju också, att man icke ändrar en ny lag, förr än den hunnit någon tid tillämpas och man således fått tillfälle att bedöma, huruvida ändringen deri verkliga är af behofvet påkallad.

Det torde måhända varit öfverflödigt att upptaga tiden med detta yttrande, då ingen af föregående talarne i frågan yrkat bifall till motionen. Jag har dock velat dermed ytterligare motivera utskottets beslut i ämnet, hvartill jag anhåller om kammarens bifall.

Häruti instämde herr *Rydberg*.

Herr friherre Bonde: Herr talman, mine herrar! Ehuru jag vid ärendets behandling inom utskottet bidrätt det slut, hvartill utskottet kommit, eller ett afstyrkande af motionen, har jag ej kunnat i alla delar gilla den motivering, som utskottet för sitt beslut anfört. Jag instämmer till fullo med utskottets majoritet i den sista punkten af motiveringen, deruti framhålles, att det kanhända är mindre lämpligt att, då lagen helt nyligen börjat tillämpas och ännu icke ens öfverallt hunnit träda i kraft, redan nu vidtaga ändring i densamma. Man bör nog se tiden an och se till, huru lagen kommer att verka, samt först derefter framlägga förslag att ändra den. Men jag kan icke godkänna hvad utskottet sagt i förra delen af sin motivering, då det sökt bevisa, att hvad motionären här föreslagit skulle vara olämpligt. Jag tror i stället, att motionärens förslag i många fall skulle vara lämpligare, än hvad lagen i detta afseende nu föreskrifver. På flera håll har det visat sig vara olämpligt, att denna uppbörd är öfverlemnad åt kronans uppbördsmän, som redan förut så öfverhopats af göromål, att de svårigen torde kunna verkställa densamma på tillbörligt sätt. Det har åtminstone i det län jag tillhör, i Södermanlands län, redan visat sig, att denna uppbörd verkstälts mycket summariskt. Uppbördsmännen förklara sig icke hafva tid att fördela

Om ändrad
lydelse af 6^o §
i väglagen
m. m.
(Forts.)

vägskatten på alla väghållningsskyldige i kommunerna, utan upptaga den t. ex. i klump för hvarje egendomsegare der inom, öfverlemnande åt denne att sedan fördela den på samtliga arrendatorer. Ett sådant tillvägagångssätt kan ju icke vara lämpligt. Det visar emellertid, hvilka svårigheter kronans uppbördsmän hafva att verkställa denna uppörd, och häntyder på, att det möjligen vore fördelaktigare, om den öfverlemnades åt kommunalnämnderna.

Som herrarne veta, tillkommer de väghållningsskyldige en ersättning af 10 procent utaf den uppskattade vägunderhållskostnaden. Denna utdelning har icke kronouppbördsmannen någon skyldighet att verkställa, och somliga förklara också, att de *icke* vilja verkställa den, hvarför vägstyrelsen får anmoda kommunalnämnden eller andra ombud inom kommunen att fullgöra densamma. Vore det då icke lämpligare, att den verkställdes i sammanhang med upptagandet af vägskatten, så att en qvittning kunde ega rum. I många väghållningsdistrikt är kanske vägskatten icke större, än att den motsvarar statsbidraget, och då blir det en onödig omgång, att de väghållningsskyldige skola vara tvungne att ena dagen till kronouppbördsmannen erlægga sin vägskatt och så andra dagen från annat håll återfå hela eller en del deraf i form af statsbidrag. Detta är äfven ett skäl, som talar för lämpligheten af att detta kunde verkställas af samma korporation, och i detta fall helst af kommunalnämnden.

Det kunde vara många andra skäl att anföra för lämpligheten af motionärens förslag, och flera sådana hafva redan af föregående talare framhållits, hvartför det torde vara origtigt att såsom motiv för afslag betona förslaget olämplighet, då det sist af utskottet anförda skälet, att lagen är så ny och anses ej hunnit verka, synes mig tillräckligt för att motivera ett afslag. Det är därför, herr grefve och talman, uteslutande af *detta* skäl, jag för när närvarande skulle vilja yrka bifall till utskottets hemställan, men med borttagande af den förra delen af motiveringen. Den skulle då få denna lydelse: "Då det torde böra betraktas såsom mindre riktigt att redan nu, då väglagen icke ens hunnit att på alla orter träda i full tillämpning, och innan man kunnat bilda sig någon djupare erfarenhet af lagens verkningar, i densamma vidtaga ändringar, hvilkas behöflighet icke är uppenbar" etc.

I detta yttrande instämde herr *Anderson* i Hasselbol.

Herr Nilsson i Skärhus: Herr talman! Det var den siste talarens anförande, som gaf mig anledning att begära ordet.

När jag betraktar motionens syfte, tycker jag detta vara alldeles riktigt, ty vi komma för visso slutligen derhän, att vi måste slå in på den vägen att låta denna skatt uppbäras af kommunalnämnden. Då nu, såsom den förre talaren anförde, kronouppbördsmannen måste på grund af hopade andra göromål kasta fördelningen af vägskatten öfver på de större hemmansegarne, så att dessa få betala äfven för de öfrige väghållningsskyldige och sedan fördela beloppet dem emellan, synes det mig olämpligt, att en kommun skall betala först 3 procent i

provision till en kronofogde eller annan kronouppbördsman, hvilka äro rikligen aflönade förut, och dertill 3 procent, för det han verkställer denna uppbörd, och sedan ändock nödgas, såsom friherre Bonde omnämnde, låta denna afgift ytterligare uppbäras af kommunalstyrelsen. Hade uppbörden i stället från början gått den andra vägen, som motionären angifvit, är jag öfvertygad, att den icke skulle ha varit förenad med några nämnvärda kostnader för kommunen, på samma gång som det naturligtvis vore mycket behagligare för en kommun att få detta affärsbestyr fullgjordt genom försorg af sin kommunalnämnd. Den ersättning, som kunde komma att lemnas härför, blefve säkerligen högst obetydlig, och det är just af den anledningen, som jag finner mig manad att instämma med motionären. Och fastän jag icke har stor förhoppning, att motionen denna gång kan vinna framgång, så vill jag dock uttala det hoppet, att den i en framtid skall blifva af Riksdagen bifallen.

Det var af dessa skäl jag begärde ordet. Jag har emellertid intet yrkande att göra.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit hvart och ett af de olika yrkanden, som derunder förekommit, biföll kammaren utskottets hemställan.

Utskottets senare hemställan beträffande motionen n:o 62 blef jemväl af kammaren bifallen.

§ 10.

Likaledes bifölls lagutskottets härefter föredragna utlåtande n:o 17, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 73 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1,41 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

*Om ändrad
lydelse af 63 §
i väglagen
m. m.
(Forts.)*

Lördagen den 2 mars

kl. 7 e. m,

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet; och leddes dervid kammarens förhandlingar af herr vice talmannen.

§ 1.

Om ändrade bestämmelser rörande utseende af rättens ombudsman i konkurs.

Till behandling förelåg till en början lagutskottets utlåtande n:o 18, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande utseende af rättens ombudsman i konkurs.

I berörda ämne hade inom Andra Kammaren väckts två särskilda motioner, den ena, n:o 115, af herr *P. Andreasson* och den andra, n:o 107, af herr *A. Peterson* i Hasselstad, af hvilka den förra afsåg upphäfvande af bestämmelsen, att rättens ombudsman må kunna utses jemväl inom rätten, under det i den senare föreslagits att 41 § 1 mom. af gällande konkurslag måtte på det sättet ändras, att orden "inom eller utom rätten" må utgå, samt efter orden "härtil må dock ej utses rättens ordförande" tilläggas orden "eller ständig ledamot af rådstufvurätt i stad".

Utskottet hemstälde:

1:o att herr *A. Petersons* motion icke må af Riksdagen bifallas; samt

2:o att Riksdagen ville, med bifall till herr *Andreassons* i ämnet väckta motion, för sin del antaga följande

Lag

angående ändrad lydelse af 41 § konkurslagen den 18 september 1862, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 6 augusti 1881.

Härigenom förordnas, att 41 § konkurslagen den 18 september 1862, sådant detta lagrum lyder enligt förordningen den 6 augusti 1881, skall hafva följande ändrade lydelse:

41 §. Då gode män utses, förordne ock rätten eller domaren en ärlig och förständig man utom rätten att i konkurssaken vara rättens ombudsman. Ombudsmannen åligger att öfver gode människens och sysslomännens förvaltning hafva tillsyn: att vid de borgenärernas sammanträden utom rätten, der han är tillstädes, föra ordet: att hos rätten eller domaren anmäla de frågor, hvilka af konkurssaken uppstå och rättens pröfning påkalla: och att i öfrigt vidtaga de åtgärder och beslut, hvilka enligt denna lag på rättens ombudsman ankomma.

Har den, som till ombudsman förordnas, ej förut aflagt domareed,

gånge sådan ed inför rätten eller domaren, innan han nämnda befattning tillträder.“

Häremot hade reservation anmälts af herrar *Annerstedt, von Krusenstjerna, Fröberg, von Stapelmohr* och *Bruzelius*, hvilka ansett, att ifrågavarande motioner bort af utskottet afstyrkas.

Om ändrade
bestämmelser
rörande
utscende af
rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts.)

Efter föredragning till en början af *punkten 1* af utskottets hemställan, anförde:

Herr Peterson i Hasselstad: Då jag väckte den motion, hvarom denna punkt handlar, hade jag mig icke bekant, hvad jag sedan fått veta, nemligen att det vid en eller annan domstol på landet praktiseras så, att till rättens ombudsman utses någon ledamot af rätten, det vill säga en nämndeman. Ett sådant förfarande har dock icke, såvidt jag känner, tillämpats inom den ort, som jag tillhör. Af denna anledning blef min motion så affattad, som den blifvit, helst som jag aldrig hört omtalas, att vid landtdomstolarne arfvodet till rättens ombudsman blifvit deladt mellan ombudsmannen och rättens öfriga ledamöter.

Utskottet har nu i nästa punkt tillstyrkt en motion i samma syfte som min, ehuru den går ännu längre, då den afser förhållandena såväl på landet som i städerna. Jag har naturligtvis icke något att erinra deremot, i fall Riksdagen vill bifalla hvad lagutskottet sålunda tillstyrkt, ty då blifva ju äfven de missförhållanden, som jag i min motion påpekat, rättade.

Jag har blott velat nämna detta och har icke något yrkande att göra.

Herr Wellander: Motionärerna utgå båda från den förutsättning, att det vid en del stadsdomstolar skulle vara brukligt, eller "under stundom" förekomma, att rättens ombudsmans arfvoden ingå till en särskild kassa, som sedermera fördelas mellan ombudsmannen och domstolens ledamöter. Deraf skulle uppkomma åtskilliga jämförhållanden, och ett slikt sakernas tillstånd, säga motionärerna med rätta, kan icke anses öfverenstämmande med god ordning och kan ej bibehållas utan men för domstolarnes anseende.

För min del är jag fullt öfvertygad derom, att de förutsättningar, från hvilka motionärerna här utgå, äro fullkomligt origtiga, och att således icke heller den slutsats, till hvilken de kommit, är hållbar. Jag har under mer än tjugu år tienstgjort i olika stadsdomstolar, och jag vågar försäkra, att jag aldrig, förr än jag läste dessa motioner, har hört talas om en delning så beskaffad som den motionärerna öfverförmåla. Om emellertid mot förmodan en sådan osed skulle på något ställe förekomma, är det påtagligt, att denna osed kan utrotas, utan att någon lagförändring för det ändamålet är behöflig; men jag vågar betvifla, att någon ledamot af en stadsdomstol har varit med om ett sådant pactum som det att med rättens öfrige ledamöter dela det arfvode, han såsom rättens ombudsman bekommit.

Jag har under samtal med ledamöter af lagutskottet hört yttras,

Om ändrade
bestämmelser
rörande
utseende af
rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts.)

att det föreslagna stadgandet icke skulle hafva någon betydelse för landtdomstolarne, enär det ej skulle förekomma, att såsom rättens ombudsman anlätades någon ledamot af nämnden. Jag känner icke närmare förhållandena på landsbygden, men jag har hört, att under diskussionen om denna fråga i dag i Första Kammaren en af dess ledamöter, en domhafvande, upplyst, att inom hans domsaga rättens ombudsmän alltid utsåges bland nämndens ledamöter; och det kan ju hända, att så är förhållandet äfven på andra orter.

För min del har jag, det kan jag bestämdt påstå, aldrig varit med om att till rättens ombudsman utse en person, om hvilken jag icke varit öfvertygad, att han varit den lämpligaste, som funnits att i orten tillgå. När då dessa personer tillika varit ledamöter af domstolen, har deraf icke uppkommit någon som helst olägenhet, men deremot ganska stora fördelar, emedan det för alla parter måste vara af vigt, att man i konkursen har tillgång till en skicklig, nitisk och erfaren ombudsman. Om nu utskottets förslag blir till lag upphöjdt, få såväl landtdomare som rådstufvurätter sina händer bundna i detta afseende. Om då bland nämndens ledamöter eller bland bisittarne i rådstufvurätt finnas personer, som äro fullt lämpliga till rättens ombudsmän, kanske lämpligare än någon annan inom orten, så blir det dock vederbörande domare eller domstol förmenadt att utse någon af dessa personer; man tvingas att förbigå de lämpligaste för att välja personer, som man anser mindre lämpliga. Något sådant vill jag icke vara med om.

Då emellertid endast första punkten af utskottets förevarande utlåtande nu blifvit föredragen, och utskottet här afstyrkt herr Petersons motion, ber jag få gifva till känna, att jag emot utskottets hemställan i denna punkt icke har något att erinra.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Beträffande vidare *punkten 2* yttrade:

Herr von Krusenstjerna: Mot lagutskottets tillstyrkande af bifall till herr Andreassons motion hafva åtskilliga af utskottets ledamöter reserverat sig, deribland äfven jag. Motionärerna hafva uppgifvit, att missförhållanden på några ställen skulle hafva uppstått till följd deraf, att man till rättens ombudsman utsett ledamöter i rätten. Jag har icke hört talas om dylika missförhållanden, men då motionärerna uppgifvit, att sådana kommit till deras kännedom, så har jag skyldighet att antaga, att så äfven varit förhållandet. Rätta korrektivet deremot synes mig dock vara att ändra bestämmelserna, huru arfvodet till rättens ombudsman skall fastställas, och icke att vidtaga en sådan åtgärd, som lagutskottet föreslagit och som ju är att bryta med en grundsats, som är i full öfverensstämmelse med gällande konkurslag, nemligen den att till rättens ombudsman kan utses någon af rättens ledamöter.

Det af utskottet föreslagna lagstadgandet är vidare, såsom mig synes, otydligt, ty hvad menas väl med uttrycket, "utom rätten" eller,

rättare sagdt, hvilka ledamöter skola räknas *inom rätten*. Att dit icke höra andra än ordinarie ledamöter af rätten, och således ej extra ordinarier, som äro anställda vid rätten, det tager jag för gifvet. Men stadgandet blir i allt fall mindre tydligt, och jag tänker härvid särskildt på rådstufvurätterna. Motionärerna hafva egentligen fäst sig vid de fall, då rådstufvurätterna arbeta blott på en afdelning, men som kammaren vet, finnes det rådstufvurätter, som arbeta på flera. Så är förhållandet med Stockholms rådstufvurätt. Den arbetar på flera afdelningar, och bland dem fins en särskild afdelning för handläggning af konkursmål. I rätten finnas ledamöter, stadsnotarier, som äro indelade till tienstgöring och sitta på någon af rådstufvurättens sex afdelningar, och en stadsnotarie, som är placerad på till exempel femte eller sjetta afdelningen, har icke att göra med eller deltagar på något sätt i handläggningen af målen på konkursafdelningen. Tillhöra nu dessa "rätten" eller icke? Äro de inom rätten eller icke? Efter min uppfattning tror jag, att de äro det, men det är icke tydligt och klart.

*Om ändrad-
bestämmelser
rörande
utseende af
rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts.)*

Med min uppfattning af stadgandet, att "inom rätten" icke kan afse andra än ordinarie ledamöter af rätten, blifver derjemte det föreslagna stadgandet icke effektivt, ty då finnes intet hinder för att till rättens ombudsman förordna extra ordinarier, som tienstgöra vid rätten och som kunna vid förefallande behof eller inträffande ledigheter inkallas till tienstgöring. Sålunda är det föreslagna lagstadgandet dels otydligt och dels icke effektivt.

Förslaget passar icke för förhållandena vid rådstufvurätter med flera afdelningar.

Det passar icke heller för förhållandena på landet. Nämndemännen äro ju obestriddligen ledamöter af och sitta i rätten. Genom detta förslag har således möjligheten afklippts att till rättens ombudsman förordna en nämndeman, något som, såvidt jag vet, har förekommit på flera ställen. Detta skulle nu blifva slut, och det blefve väl sålunda egentligen länsmännen, som hädanefter på landet i regeln skulle blifva rättens ombudsmän. En sådan ändring synes mig icke vara af något behof påkallad, ty de missförhållanden, förmenta eller rigtiga, mot hvilka motionärerna i sin framställning vändt sig, hafva icke förekommit på landet.

Af dessa skäl, herr vice talman, hemställer jag, att kammaren ville afslå lagutskottets hemställan i andra punkten.

Herr Restadius: Herr talman! Utskottet har i sitt förevarande utlåtande anmärkt, hurusom rättens ombudsmans-institutionen hemtats från franska rätten. Jemte det jag konstaterar detta förhållande, vill jag hafva anmärkt, hurusom de senare årens erfarenhet visat, att det varit förenadt med stora svårigheter att i vår jordmån inplantera denna institution. Anledningen härtill är förnämligast att söka i det ringa antal kompetenta personer, som stå till domarens förfogande att utses till rättens ombudsman. Varder nu detta lagutskottets betänkande till lag upphöjdt, så kommer det att inträffa, att det ringa antal, som nu står domaren till buds, än ytterligare inskränkes, och

*Om ändrade
bestämmelser
rörande
utseende af
rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts.)*

att sålunda de goda resultat, som eljest skulle kunna ernås genom institutionen, än ytterligare äfventyras. Jag ber att i första rummet få beröra förhållandena på landet, om förslaget antages. Det stadgas då, att domaren icke skulle få utse rättens ombudsman inom rätten. Nu består rätten på landet af rättens ordförande och nämndemän. Då det nu är i lagen uttryckligen förbjudet, att rättens ordförande får vara rättens ombudsman, skulle det följaktligen blott vara nämndemännen, som det nya lagbudet afser att utestänga från denna befattning. Nu är på många ställen förhållandet det, att de lämpligaste personer domaren kan härtill utse äro just nämndemännen, och deras verksamhet har mången gång ledt till stor båtnad för konkursens utredning och snabba afslutning. Genom detta lagförslags antagande skulle nu möjligheten för domaren att bland rättens egna ledamöter utse rättens ombudsman varda honom betagen. Skälet till en sådan förändring skulle, enligt hvad utskottet och motionären hänsyftat på, hufvudsakligen ligga i den svårighet, som skulle uppstå vid bestämmandet af arfvodet för rättens ombudsman. Men, enligt hvad jag sjelf erfarit och genom samtal med andra domare kunnat inhemta, har det förslag, som enligt den nya lagen borgenärerna skola i detta afseende till rätten afgifva, alltid blifvit så behandladt, att den summa, som borgenärerna sjelfva föreslagit, blifvit fastställd. Skulle nu rättens ombudsman vara en ledamot af rätten, så är det ju gifvet, att han uppstiger och bortgår vid behandlingen af detta ärende, likasom förhållandet ju är, när ärenden förekomma, deri han sjelf eller någon med honom närskyld har del. Men aldrig har jag funnit, att handläggning af sådana ärenden, deri jäf förekommit mot någon rättens ledamot, för domstolen medfört några särskilda svårigheter.

Jag kan således icke finna annat än att de skäl, som här blifvit anförda, ingalunda kunna utgöra en giltig grund för det ifrågavarande förslaget. Så vidt jag kunnat finna, skulle derigenom blott svårigheterna för domaren att erhålla en lämplig person till rättens ombudsman ytterligare ökas. Också har jag sett, huru konkurser blifvit betydligt snabbare utredda, när en nämndeman varit rättens ombudsman, än under andra förhållanden, och det har dervid äfven händt, att sysslomännen blifvit tillhållna att fullgöra sina åligganden på ett sätt, som visserligen hos dem väckt bestörtning och ovilja, men hos borgenärerna deremot framkallat en berättigad belåtenhet.

Hvarför skulle man nu inskränka den krets, inom hvilken domstolen kan uppsöka en lämplig rättens ombudsman?

Hvad städerna angår, så är min erfarenhet icke så stor, men jag vågar antaga, att i de mindre eller småstäderna svårigheter ofta kunna förefinnas att få någon lämplig person utom rätten att vara rättens ombudsman. Jag skall be att i detta hänseende få ansluta mig till hvad utskottets ärade vice ordförande omförmålt, ty, så vidt jag kunnat finna, är hans uppfattning fullt riktig.

Jag tillåter mig, herr talman, att, utan att ingå i vidare granskning af detta förslag, på det bestämdaste afstyrka bifall till utskottets förslag, och yrkar, att i stället reservationen måtte varda af kammaren antagen.

Herr Peterson i Hasselstad: Herr talman! Med all aktning för den grundliga juridiska lärdom och insigt, som de ärade reservanterna obestriddligen besitta, likasom för det försvar, som den högt ärade vice ordföranden i lagutskottet utvecklade för lagens bibehållande, sådan den nu finnes, vågar jag dock vara af en annan mening. Det kan väl icke vara riktigt, att rätten för det första utser dess ombudsman inom rätten, för det andra bestämmer och pröfvar hans arvode och slutligen, såsom det nämnts, utdelar det mellan sina ledamöter. Det bar nu visserligen betvivlats af reservanterna, att detta senare verkligt skulle skett någonstädes, men jag ber deremot få nämna, att jag har uppgiften derom från så framstående och trovärdiga män inom samhället och hvilkas sanningskärlek är så höjd öfver allt tvifvel, att jag är fullt öfvertygad om att sådant passerat någonstädes, om och visserligen icke allestädes; men det är nog, att detta missförhållande passerat på ett eller annat ställe, för att enligt mitt förmenande påfordra snar rättelse.

Om ändrade bestämmelser rörande utseende af rättens ombudsman i konkurs.
(Forts.)

Reservanterna hafva sagt, att derest utskottets förslag blefve lag, så skulle den sannolika påföljden endast blifva den, att i de fall, der för närvarande en ledamot af rätten anses böra förordnas till rättens ombudsman, i stället någon af de vid rätten inskrifna extra ordinarie erhålla förordnandet, hvilken förändring icke kan anses såsom en förbättring. Deremot vill jag endast invända, att en extraordinarie icke är detsamma som en ledamot af rätten, och att om en extraordinarie förordnas, så lider icke rättens anseende deraf, lika litet som dess sjelfständighet och ovel. Jag tror därför, att lagutskottets förslag är riktigt och ber därför att få yrka bifall till detsamma.

Herr Petri: Då jag skall be att få ansluta mig till reservanternas förslag, ber jag på samma gång få säga, att jag med afseende å skälen är förekommen af utskottets vice ordförande och de öfrige ärade talare, som yttrat sig för reservationen. Jag vill endast ytterligare påpeka, att när rättens ombudsmans-institutionen anses nödvändig, det också torde vara nödvändigt, att man till innehafvare af denna befattning kan utse personer, som äro fullt lämpliga att sköta den så, som man med institutionen afsett; och i mindre samhällen torde det ofta vara svårt att *utom* rätten finna sådana fullt lämpliga personer; utan man bör väl antaga, att rättens ledamöter i sådana saker hafva den bästa och största erfarenheten.

Den föregående talaren nämnde, att rätten bestämde arvodet för rättens ombudsman. Nej, det gör den visst icke: det är borgenärerna, som föreslå arvodet, som sedan skall af rätten pröfvas; och jag har aldrig hört, att det inträffat, att ett arvode, som föreslagits af borgenärerna, blifvit af rätten höjdt, men väl motsatsen.

Af dessa skäl jente de förut anförda ber jag att få afstyrka motionen och hemställer, att reservanternas förslag måtte blifva kammarens beslut.

Herr Andersson i Löfhult: Jag skall be att få säga några ord i denna fråga.

*Om ändrade
bestämmelser
rörande
utseende af
rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts.)*

Det är nog förhållandet, att dessa motioner tillkommit i välmening och för att åstadkomma bättre hushållning i konkurser än hittills. Det har nemligen alluderats på att rätten skulle döma högre arfvoden, då rättens ombudsman är inom rätten, än då han är utom rätten. Huru förhållandena i detta afseende äro i städerna, det känner jag icke till; men man vet ju, att der finnas icke så många bisittare, utan det är, utom ordföranden, väl högst tre rådmän, som sitta i rätten. Men våra landtdomstolar känner jag bättre till: der sitta, som bekant, utom ordföranden tolf nämndemän. Af dessa kan domaren utse någon att vara rättens ombudsman. Nu är det, såsom en föregående talare sade, tydligt i lag föreskrifvet, att borgenärerna äro de, som skola föreslå arfvodet åt rättens ombudsman, och sedan skall rätten granska, om det är oskäligt tilltaget, och i sådant fall nedsätta detsamma, men, om det är normalt, fastställa det. Men ännu har jag aldrig hört, att vid någon häradsrätt i landsorten arfvodet åt rättens ombudsman blifvit höjdt; snarare kan det blifva sänkt — ehuru väl det ej heller förekommer så ofta, då arfvodet nu för tiden ej tages till så högt som förr var vanligt. Jag kan emellertid ej förstå, att man skulle vinna något i detta afseende genom ett stadgande, att ombudsmannen ej skulle få utses inom rätten bland nämndemännen, såsom vid ganska många häradsrätter sker.

Det skulle ju i sådant fall blifva länsmän, kronofogdar, härads-skrifvare eller någon annan tjänsteman, som dertill komme att förordnas. Men icke lära väl herrarne tro, att en kronofogde eller någon annan af nämnde tjänstemän skulle vara nöjd med mindre arfvode än en nämndeman, det vill säga en af rättens ledamöter? Jag tror därför, att man ej genom den förändring, som här är föreslagen, skulle vinna det mål, man äsyftar, och skall på grund häraf be att få yrka afslag å utskottets förslag och bifall till reservationen.

Herr Jansson i Djursåtra: Inom den ort, jag tillhör, har det aldrig, så vidt jag vet, försports något missnöje öfver det sätt, hvarpå domhafvanden utsett rättens ombudsman. För min del tror jag, att det är betänkligt att inskränka domarens rätt och valfrihet i detta afseende. Ty det förhåller sig nemligen ofta så på landsbygden, att det derstädes icke är så godt om erfarne och förståndige män för en sådan befattning, och därför fruktar jag, att en sådan inskränkning i afseende på utseendet af rättens ombudsman som den föreslagna skulle blifva till skada och icke till nytta.

Hvad städerna åter beträffar, känner jag en del småstäder, der jag är alldeles säker om att de bästa och lämpligaste personer, som domaren kan få till denna befattning, äro just ledamöterna i rätten. Det förefaller mig därför, som om denna kammare borde väl besinna sig, innan den gifver sitt bifall till utskottets förslag. För min del skall jag, herr vice talman, be att få yrka afslag å utskottets hemställen och bifall till reservationen i den nu förevarande punkten.

Häruti instämde herr *Larsson* i Berga.

Herr Wellander: Herr vice talman! På de skäl, jag nyss hade äran anföra, ber jag att få yrka afslag på utskottets förslag i denna punkt och bifall till reservationen.

Herr Petersson i Brystorp: Här har blifvit framsagdt, att det skulle vara så svårt att *utom* rätten finna lämpliga personer, som kunde utses till rättens ombudsman. I den ort jag tillhör, har jag för min del icke funnit, att så varit fallet. Om vi närmare se efter, tror jag vi skola finna, att det icke behöfves så synnerligt stora kunskaper för denna befattning. Ty hvad hafva dessa ombudsmän att göra? Jo, de skola vara närvarande vid rätten, då den sammanträder. Vidare skola de upprätta förteckning öfver prioriterade och prioriterade fordringar; och dessutom skola de vara med, när utdelningsförslaget upprättas. Det är i det närmaste allt, hvad de hafva att göra, och därför kan jag icke förstå, att det skall vara så svårt att dertill finna lämpliga personer. Lagen föreskrifver visserligen dessutom, att ombudsmannen skall se till, att sysslomännen fullgöra sina skyldigheter. Men jag tror icke, att det är så svårt; och för öfrigt kan ju, i fall dervid något skulle fela, anmälan göras direkt inför rätten. Det förvånar mig emellertid, att det så starkt blifvit framhållet af *stadsrepresentanterna*, att ombudsmannen bör kunna väljas *inom* rätten.

Det ser ju i alla fall besynnerligt ut, att den, som skall afdöma en sak, äfven skall vara part. För min del tycker jag icke det är lämpligt.

Hvad det beträffar att, såsom här sagts, nämдемän skulle förordnas till rättens ombudsman, så tror jag det icke gerna kommer i fråga — åtminstone sker det ej inom den ort, jag tillhör. Der utses vanligen länsman, kronofogden eller, i fall det är fråga om någon större konkurs, en vice häradshöfding, som är biträde hos domaren. Sålunda, hvad *min* hemtrakt angår, gör det ungefär detsamma, om detta stadgaande antages eller icke. Emellertid anser jag, att stora skäl tala för utskottets förslag, och skall därför, herr vice talman, be att få yrka bifall till detsamma.

Herr John Olsson: På de skäl, som här af flere talare blifvit anförda, skall äfven jag be att få yrka bifall till utskottets hemställan i denna punkt. Jag tror för min del, att det riktigaste skulle vara, att hela ombudsmannainstitutionen afskaffades. Men då så icke nu lär kunna ske, anser jag det vara ett steg i den rätta riktningen att vidtaga den förändring, som lagutskottet föreslagit. Ett faktum är, att rättens ombudsmannaskap på många ställen begagnas för att tillföra så väl ordinarie som adjungerade ledamöter af rätten sportelinkomster. På grund af dessa och andra skäl, som redan blifvit anförda, anhåller jag att få yrka bifall till lagutskottets förslag.

Herr Andreasson: Herr vice talman! Jag har med min motion närmaste åsyftat förhållandet i städerna, der — efter den kännedom jag har — betänkligen olägenheter lätt kunna uppstå till följd af den nuvarande bestämmelsen rörande utseendet af rättens ombudsman. Nu

*Om ändrade
bestämmelser
rörande
utseende af
rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts)*

Om ändrade
bestämmelser
rörande
utseende af
rättens om-
budsman i
konkurs.
(Forts.)

har emellertid lagutskottet äfven tagit landsorten med, hvilket jag ej kan finna annat än riktigt, då jag för min del tror, att det icke kan vara så svårt att till denna befattning finna lämpliga personer utom rätten äfven på landet. Att det skulle vara vanligt, att nämndemän utses, tror jag icke; åtminstone förekommer det väl mycket sällan. Vanligtvis är det länsman, kronofogde eller någon annan. Det åliggande, rättens ombudsman har, kan väl ej heller sägas vara så magtpåliggande. Det torde mången gång inskränka sig till att sitta som ordförande vid ett par sammanträden. Jag medger, att fall kunna förekomma, der åliggandet blir vidlyftigare, men oftast är befattningen högst enkel att sköta. För min del ser jag icke någon fara uti, att denna förändring vidtages äfven för landsbygden, och ber derfor att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Jansson i Krakerud: Jag har begärt ordet endast för att tillgännagifva, att, då jag läste föreliggande utskottsbetänkande, jag fann, att det förslag, som deri framlagts, gick i rätt riktning.

Jag tror ej, att det kommer att möta svårigheter att utom rätten finna förståndige män, som kunna åtaga sig att vara rättens ombudsman i konkurs; och jag är öfvertygad om att, om detta förslag antages, det framdeles kommer att blifva lättare att på detta område genomföra ytterligare reformer. Jag har fått den erfarenheten, att, alltid då denna fråga om ändrade bestämmelser rörande rättens ombudsman i konkurs varit före i Riksdagen, det varit från ett visst håll, som man mycket energiskt uppträd mot desamma.

Om det förslag utskottet nu framlagt antages, tror jag, att, då det på detta område blifver fråga om att taga ytterligare reformer, det då icke från samma håll längre skall göras ett så starkt motstånd deremot som nu. Af denna anledning ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Olsson i Kyrkebol: Jag skall endast be att få yrka bifall till lagutskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr vice talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å såväl nämnda hemställan som den ifrågavarande motionen; och fann herr vice talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i andra punkten af utlåtandet n:o 18, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit såväl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen visade 94 ja mot 60 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren bifallits.

§ 2.

Härefter föredrogs Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 2, i anledning af väckt motion om utsträckning af rätten till begagnande af tjänstefrimärken.

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion, n:o 54, hade herr *A. P. Gustafsson* föreslagit, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om förordnings utfärdande, att så väl fattigvårdsstyrelsernas som kommunalnämndernas och kommunalstämmornas ordförande på landet äfvensom med dem likstälda förtroendemän i så väl stad som på landet finge komma i åtnjutande af den förmån, som rättigheten att begagna tjänstefrimärken vid postförsändelser medför.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda.

I fråga härom anförde nu:

Herr *Gustafsson*: Såsom herrarne se af betänkandet, har utskottet följt exemplet från föregående utskott, som behandlat denna fråga, och afstyrkt motionen. Samma fråga har nemligen vid tvenne föregående tillfällen varit föremål för Riksdagens behandling, och samma skäl, som vid dessa tillfällen anförts för afslag, har det utskott, som i år behandlat motionen, begagnat sig af. Då jag af betänkandet ej kan finna, att några ytterligare skäl i år tillkommit, måste jag, för att bemöta utskottet, återgå till de utlåtanden, som afgifvits vid de tillfällen, då frågan förut varit före inom Riksdagen.

Vid 1884 års riksdag afstyrkte utskottet föreliggande framställning af det skäl, "att det icke kunde dela motionärens åsigt, det rättvisa och billighet nödvändigt fordrade, att kommunens förtroendemän i detta hänseende skulle likställas med statens egna tjänstemän, och emedan utskottet fann det nuvarande förfaringssättet, hvarigenom hvarje kommun sjelf vidkännes kostnaderna för sina förtroendemäns brevexling i kommunens ärenden, vara med rättvisa och billighet mera öfverensstämmande än den af motionären åsyftade utbetalningen af allmänna medel". Jag får säga, att jag icke kan förstå ett sådant resonnement. Om rättvisa och billighet någon gång borde göra sig gällande, så borde det väl vara just i ett sådant fall som detta. Vi känna ju alla allt för väl, att kommunalstämmornas ordförande år från år fått sig ålagdt ökade arbeten, dels för kommunens och dels för statens räkning. Detta erkände också det utskott, som vid 1890 års riksdag behandlade frågan, då det anförde: att utskottet icke ville bestrida, att de kommunala myndigheternas åligganden ej obetydligt ökats och stundom kunna vara betungande. Jag tror mig lugnt kunna

Om utsträckning af rätten till begagnande af tjänstefrimärken.

Om utsträckning af rätten till begagnande af tjänstefrimärken.
(Forts.)

påstå, att, sedan detta utlåtande af 1890 afgafs, de kommunala myndigheternas åligganden än ytterligare ökats. Häremot framhålles, att då kongl. förordningen af den 21 mars 1862 ålägger kommunalstämma att anslå godtgörelse till stämmans ordförande för postporto i tjänst-ärenden, skulle den förmån, hvarom nu är fråga, icke komma kommunalstämmans ordförande, utan kommunalstämman till godo. Ja, detta kan nog till en viss del vara sant, men säkert är, att, såvidt jag har mig bekant, nämnda kongl. förordning tillämpas på det sätt, att ett visst belopp i form af ersättning för skrifmaterialier m. m. anslås åt ordföranden, och att han för denna summa äfven får bekosta postporto för försändelser i kommunens och statens angelägenheter. Meningen med detta auslag är väl ändå, att kommunalstämmans ordförande deraf skall till någon del hafva ersättning för sitt arbete; och jag vill icke tro, att, om den förmån, som jag föreslagit för kommunalstämmas ordförande m. fl., skulle af Riksdagen bifallas, någon kommunalstämma då skulle känna sig föranlåten att minska på anslaget till skrifmaterialier åt kommunalnämndens ordförande, så att förmånen ej skulle komma honom till godo.

Vidare har af 1890 års utskott framhållits såsom skäl för att icke bifalla motionen, att det vore troligt, att, om de, som voro i fråga att erhålla denna förmån, finge den sig beviljad, de icke skulle begagna sig deraf, emedan den skulle orsaka dem mycket besvär. Jag kan godt lugna herrarne med, att så icke kommer att blifva fallet. Ty säkert är, att vi menniskor i allmänhet icke känna oss förlägna för att, om vi få oss någon rättighet beviljad, också taga ut den, i all synnerhet då det gäller penningar. Då det derjemte finnes postanstalter i hvarje kommun, så bör det icke heller möta någon svårighet att begagna sig af ifrågavarande förmån.

Innevarande års utskott påstår, att jag sagt, att kommunens förtroendemen skulle i viss mån vara statens tjänstemän. Jag vill gifva utskottet rätt deri, att jag begagnat ett något för positivt uttryck, då jag sagt statens tjänstemän. Det är en betydlig skilnad — jag erkänner det — mellan kommunens och statens tjänstemän, en skilnad, som består deri, att statens tjänstemän erhålla lön för sitt arbete, under det att kommunens tjänstemän få göra arbete åt staten utan någon ersättning. Jag tror därför, att jag hade begagnat ett mera lämpligt uttryck, om jag kallat dem för statens handtlangare.

Jag vill nu öfvergå till det uttryck i min motion, der jag säger: "Att här nämnda förtroendemen skola för postförsändelsers befordran i och för det dem lemnade uppdraget erlægga porto, anser jag icke vara förenligt med likställighetens grundsatser, då, enligt hvad jag af erfarenheten vet, sådan rättighet tilldelats personer med mindre skyldigheter, som direkt angå statens myndigheter, än nu ifrågavarande personer hafva. Jag tror mig med skäl kunna fasthålla detta påstående. Ty det finnes, såsom herrarne veta, en stor massa korporationer — jag kan gerna begagna detta ord: *massa* — som har fått sig denna förmån beviljad. Namnen på dessa korporationer upptaga icke mindre än fem tättryckta sidor. Jag vill icke upptaga tiden med att räkna upp dem, men säkert är, att, om man granskar dem, man då skall

finna många, som icke hafva mera besvär och flera postförsändelser, som angå statens angelägenheter, än kommunalstämmornas ordförande. Jag kan såsom exempel på dem under ecklesiastikstaten, som hafva rätt att begagna tjänstefrimärken, nämna kyrkoherdar, komministrar och kapellpredikanter. Jag har mig fullständigt bekant, att dessa tjänstemäns skriftvexling, i hvad den berör staten, icke på långt när är så omfattande som kommunalstämmans ordförandes. Det är säkert, att, sedan fribrefsrättens upphörande, göromålen hafva för kommunalstämmornas ordförande myckets ökats, och jag är öfvertygad om att, om kommunalstämmorna haft sig ålagda samma skyldigheter då som nu, de blifvit i likhet med öfriga med dem likställda myndigheter berättigade till den förmån, hvarom nu är fråga.

Då jag emellertid icke kan finna mig belåten med det slut, hvartill utskottet kommit, och då jag icke heller blifvit öfvertygad af de skäl, som det anfört för sitt beslut, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till min motion.

Herr Skytte: Motionären har i sin motion såsom motiv för nu föreliggande framställning anfört, att, då ifrågavarande kommunala förtroendemän, nemligen fattigvårdsstyrelsernas, kommunalnämndernas och kommunalstämmornas ordförande, vore i de fall, hvarom motionen handlar, att anse likställda med statens tjänstemän, samt dessa senare egde rätt att för försändelser i tjänsteärenden begagna tjänstefrimärken, så borde också de ifrågavarande kommunala förtroendemännen komma i åtnjutande af en dylik rättighet.

Vid 1884 års riksdag, då en dylik motion förevar, behandlades densamma af ett tillfälligt utskott, som afstyrkte framställningen, och detta afstyrkande utlåtande godkändes af kammaren. Detta utskott yttrade då, att det icke kunde finna, att rättvisa och billighet med nödvändighet fordrade, att kommunens förtroendemän uti ifrågavarande hänseende skulle likställas med statens tjänstemän. Detta har äfven det utskott, som nu behandlat motionen, ansett sig böra konstatera, och det har icke blifvit öfvertygad om origtigheten af denna uppfattning. Icke heller af hvad motionären nu yttrat har jag blifvit öfvertygad om att hans uppfattning är riktig.

Hvad åter beträffar den uppfattning, som synes framgå af motionen och som äfven nu framhållits af motionären, nemligen att ett bifall till motionen skulle innebära och medföra en förmån för kommunens ifrågavarande förtroendemän, så har utskottet icke heller härutinnan kunnat biträda motionärens uppfattning. Tvärtom har utskottet varit af den tanke, att ett bifall skulle fast hellre vålla nämnda förtroendemän ett ökad besvär. För närvarande förhåller det sig så, att hvad som erlättes af kommunens förtroendemän för brevexling i dess ärenden ersättes af kommunens kassa, men motionären vill i stället hänvisa dem att för ersättnings erhållande hänvända sig till statens kassa. Jag tror icke, att man behöfver orda synnerligen mycket om, hurusom ett hänvändande till statskassan måste vara förenadt med mycket större omgång och besvär, än som kräves för utbekommande

Om utsträckning af rätten till begagnande af tjänstefrimärken.
(Forts.)

Om utstrückning af rätten till begagnande af tjänstefrimärken.
(Forts.)

af ersättning från kommunens kassa. Detta torde nog vara själfklart för de fleste.

Saken har synts utskottet egentligen helt och hållet inskränka sig till att vara en ekonomisk fråga derom, huruvida statskassan, med befriande för kommunens kassa från ifrågavarande portoafgifter, borde öfvertaga betalningen af desamma.

En motion med samma syfte som den nu förevarande behandlades äfven vid 1890 års riksdag, och det utskott, som då hade densamma till behandling, afgaf ett afstyrkande utlåtande, hvilket godkändes af kammaren. Nämnda utskott uttalade i detta hänseende den mening, att de utgifter, från hvilka kommunerna skulle i händelse af bifall till framställningen fritagas, vore i allmänhet högst ringa och skulle således icke mycket betyda för hvarje särskild kommun, hvar emot deras borttagande naturligtvis måste medföra en minskning i statsverkets inkomster.

Utskottet, som nu behandlat ärendet, har sökt göra en approximativ beräkning öfver beloppet af ifrågavarande portoafgifter, och dervid kommit till det resultat, att de inom en kommun i allmänhet taget icke öfverstiga 3 å 4 kronor per år. Under sådana förhållanden har det synts utskottet, som hade 1890 års utskott haft rätt i sitt berörda yttrande. Dessa utgifter tyckas icke vara så betungande för kommunerna, att den ekonomiska sidan af saken bör föranleda en sådan ändring, som nu föreslagits, helst man derigenom skulle beträda en väg, som kan leda till konsekvenser, hvilka man måhända icke önskar.

I betraktande af dessa förhållanden har utskottet bestämt sig för att till kammaren hemställa, att ifrågavarande motion icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda. Herr vice talman, jag skall anhänga om bifall till denna utskottets framställning.

Herr Gustafsson: Utskottets ordförande har vändt sig dels mot min motion, dels mot det yttrande som jag haft. Hans eget yttrande sammanfaller med utskottets betänkande. Detta utskott och alla andra, som haft denna fråga under behandling, hafva varit eniga derom, att det är ringa summor som saken rör sig om. Jag erkänner, att det icke är mycket penningar; men då det så är, att det är så litet, att det icke är värdt att tala om, så förvånar det mig, att man håller så strängt på, att det gäller afsevärda inkomster för statskassan. Af de yttranden som här fäls synes det, som om summan skulle vara liten för den enskilde men stor för staten. Då staten icke får någon direkt utgift för saken, så anser jag det icke finnas något skäl, som talar för att just därför motsätta sig den berörda förmånen.

Den föregående talaren tycktes också antyda, att om man skulle få denna rätt för kommunalstämмоordförandena, skulle det leda till konsekvenser, som icke vore så behagliga. Jag förstår ganska väl, hvarpå han syftar. Det skulle vara, att kommunalstämмоordförandena i sådant fall blefve likställda med andra tjänstemän och komme att stå under tjänstemannaansvar. Men, mine herrar, vi veta, att det icke är annorlunda stäldt nu. Det tillgår ju vanligen så, att jag t. ex. får en anhängan mig tillsänd att lemna medel på viss tid. Gör jag det icke,

så vet man nog, hvilken följden blir. Dylika frågor hafva under senare tider dragits under domstol, och herrarne torde icke vara obekanta med hvad utgången blifvit, så att denna sida af saken synes mig icke innebära något skäl att afslå motionen. Jag fasthåller mitt yrkande om bifall till densamma.

*Om utsträckning af rätten till begagnande af tjänstefrimärken.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt propositioner af herr vice talmannen gifvits å hvartdera af de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 3.

För motions afgifvande hade sig anmält herr *A. V. Ljungman*, hvilken nu aflemnade en motion med förslag till ändrad lydelse af §§ 60, 61, 62, 69, 73 och 77 regeringsformen samt § 65 riksdagsordningen.

Denna motion, hvilken erhö! ordningsnummern 166, bordlades.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>S. O. Nylander</i>	under 4 dagar från och med den 5 dennes
och „ <i>A. M. Gudmundson</i>	„ 4 „ „ 6 „ .

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 33, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens sjunde hufvudtitel;

n:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till allmänna barnhusinrättningen af oinskränkt egande- och dispositionsrätt till tomten n:o 17 kvarteret Barnhuset samt uppförande af ett nytt cellfångelse för Stockholms län m. m.;

n:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af förra länsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Fintorp n:o 1 i Göteborgs och Bohus län;

n:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om disposition af indragna militiebostället $\frac{1}{8}$ mantal Sjöleden n:o 1 och $\frac{1}{8}$ mantal Lökshus n:o 1 i Kristianstads län;

n:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för apotekaren F. Lilja att tillbyta sig ett område af länsmansbostället Vara Stommen n:o 9 i Vara socken och Skaraborgs län;

n:o 38, i anledning af väckt motion angående godtgörelse till länsmannen C. G. Svenonius för mistad åklagareandel i förbrutet gods;

n:o 39, i anledning af väckta motioner angående mantalspennin-
garnes afskaffande; och

n:o 40, i anledning af remiss med öfverlemnande af uppgift å förändringar år 1894 i statsverkets inkomster af för dess räkning utarrenderade kronoegendomar m. m.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa samman-
träde uppföras framför två gånger bordlagda ärenden.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 8,13 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.